

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen seurakunta- ja aikakauslehti

5 ♦ 20.11. 2017 ♦ 8 €

*Evakkojen hyvästit kotipaikalleen.
Suistamolaiset isä ja tytär lähdössä
evakkomatkalle.*

ITSENÄISYYS

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen aikakauslehti

SUOMEN ORTODOKSIINEN KIRKKOMUSEO RIISA

Sodan loputtua ortodoksinen kirkko ja sen karjalaiset jäsenet joutuivat rakentamaan elämänsä uudelleen. Kuvassa rakennetaan Imatran kirkkoa.

FINNA/VALOKUVAAMO PRIIMA

Sota tuhosi maan ja pyhäköt. Kuvassa Terijoen ortodoksinen kirkko.

MANNERHEIM-MUSEO

Ortodoksisuus oli luonnollinen osa marsalkka Mannerheimin elämää. Kuvassa Vladimirin ulaanirykmentin paraatikatselmus Novominskissa vuosien 1909-1911 välillä.

tässä numerossa

4-7 Kohti kansallista kirkkoa
Suomen itsenäistyminen 100 vuotta sitten asetti suomalaiset ortodoksit vaikeaan tilanteeseen. Kirkon hallinto oli järjestettävä uudelleen.

8-9 Uupuneen matka Kuuterselästä
Jääkäri Vilho Mutasen sodasta paluu kesti 73 epävarmuuden vuotta.

10-11 Omaksi kirkoksi omassa maassa

12-13 Kasvokkain: Leo Iltola

14 Helmenkalastaja

15 Joulunsanoma
Kristuksen syntymäjuhlan perimmäinen merkitys

16-17 Mannerheim ja ortodoksisuus

18-19 Arkkipiispan katsaus vuodesta 2017

20-23 Uutisvaaka, Vieraskirja, Media

24 Kirjat

25 Venäjänkielinen sivu

26-27 Ilmoituksia

28 Isten opetuksia

Aamun Koitto PSHV:n ja Karjalan hiippakunnan seurakuntien lehti, perustettu 1896, www.aamunkoitto.fi
Kustantaja Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta ry. (PSHV), Valamontie 42, 79850 Uusi-Valamo
Toimituskunta KS Joensuun piispa Arseni, toimittaja Risto Lindstedt, toimittaja Mauri Liukkonen, pastori Harri Peiponen, pappismunkki Johannes Parviainen, pastori Tuomas Kallonen, pastori Marko Mäkinen, toimitussihteeri Mari Vainio **Päätoimittaja** piispa Arseni, Kotalahdentie 49, 71920 Pajujärvi, puh. 050 3110349, piispa.arseni@ort.fi **Toimitussihteeri** Mari Vainio, puh. 050 564 8899, mari.vainio@ort.fi
Tilaukset, peruutukset, osoitteenmuutokset ja laskutus (tiistai–torstai klo 10–14) puh. 0400 361190 aamun.koitto@ort.fi **Ilmoitusmyynti, -aineistot ja trafiikki** puh. 0400 361190, simo.palviainen@entra.fi
Taitto Aste Helsinki Oy **Painaminen** PunaMusta Oy. **Seuraava numero ilmestyy** 20.11. **Seuraavan numeron aineistopäivä** 27.11. **Kannen kuva** Museoviraston kuvakokoelma FINNA / Ensio Liesimaa

nyt ja iankaikkisesti

Ulkoisen ja sisäisen itsenäisyys

”Itsenäisyys on arvokas asia, joka nostaa tunteet pintaan hyvällä tavalla. Suomi on hieno maa.” Näin olemme kuulleet televisiosta, kun Suomi 100 -juhluvuoden rahaa on mainostettu. Itsenäisyys tarkoittaa, että meillä on vapaus ja itsemääräämisoikeus ja suomalaiset saavat itse päättää omista asioistaan tietyissä rajoissa.

Asialla on kuitenkin monia ulottuvuuksia. Pelkkä itsenäisyys ei sinällään auta, jos siihen olennaisesti kuuluvat asiat ja arvot eivät ole kunnossa. Suomessa itsenäisyyden tekee arvokkaaksi se, että maassamme vaalitaan sananvapautta, demokratiaa ja tasa-arvoa. Lisäksi Suomi on kristillinen maa ja oikeusvaltio, jossa on yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Maailmassa on paljon itsenäisiä valtioita, joissa nämä asiat eivät toteudu. Suomi on maailman mittakaavassa valtavan hyvä paikka elää ja asua. Maamme on lähes kaikilla mittareilla maailman parhaiden valtioiden joukossa.

Itsenäisyyden sisältö on vuosien saatossa muuttunut. Globalisaatio on lisännyt tietoisuutta siitä, että olemme yhtä ja samaa suurta yhteisöä. EU:hun kuulumisen on herättänyt keskustelun siitä, missä määrin olemme itsenäisiä.

Yksilön tasolla globalisaatio ja Euroopan integraatio on lisännyt ihmisten mahdollisuuksia – mm. liikkuminen ja ulkomailla työskentely. Valtion tasolla olemme tilanteessa, jossa on entistä enemmän otettava huomioon muun maailman ongelmat ja hätä sekä kansainvälinen yhteisö ja sen päätökset.

Suomi on vapaa ja turvallinen maa. Tässä tilanteessa herää kysymys, olemmeko vapaita ja itsenäisiä myös sisäisesti? Ihminen voi olla ahdistunut ja sisäisesti orjuutettu, vaikka ulkoiset olot ovat loistavat ja toisaalta sisäisesti vapaa vaikka diktatuurissa. Suomalaisilla on tässäkin suhteessa mahdollisuudet onnistua ja kehittää sisäistä vapauttaan. Olemme olleet vuosisatoja kristillisen vaikutuksen piirissä. Tästä valosta voimme ammentaa parannusta, voimaa ja uskoa tulevaisuuteen. Tämän sisäisen ja ulkoisen itsenäisyyden puolesta kannattaa tehdä työtä.

Martti Kähkönen

Itsenäisyyden arvo

Kaikki tunnustamme itsenäisyyden arvon, vaikka tuskin useinkaan pohdimme sen merkitystä itselle, omalle kirkolle, seurakunnalle tai valtiolle. Tänä vuonna, kun Suomi viettää 100-vuotisjuhlaa, on itsenäisyyttä tarkasteltu monesta näkökulmasta ja valtion merkivuosi huomioitu lukuisin eri tavoin.

Ortodoksisella kirkolla Suomessa ei ole hallinnollisesti täysin itsenäistä asemaa paikalliskirkkona, mutta autonomia takaa käytännössä mahdollisuuden järjestää toiminta itsenäisesti parhaalla mahdollisella tavalla. Myös valtiovalta takasi jo maan itsenäisyysjulistuksen aikoihin ortodoksiselle kirkolle turvatun aseman toisena kansankirkkona.

Aika ajoin on kirkossa nostettu esiin ajatus pyrkiä täydellisen hallinnollisen itsenäisyyden eli autokefalian saavuttamiseen. Monilta osin Suomen kirkolla olisi siihen tarvittavat edellytykset jo olemassa, mutta on tarkkaan harkittava, olisiko mielekästä siirtyä ensimmäiseltä paikalta viimeiselle ja Konstantinopolin patriarkaatin selän takaa eturiviin muiden arvioitavaksi.

Tänä vuonna on kirkossa pohdittu seurakuntien itsenäisyyttä. Pienillä yksiköillä on vähäiset resurssit ja talouden lisäksi myös väestökehitys ja pyhäkköjen määrä puhuttavat. Sotien seurauksena suurin osa Karjalan seurakuntia menetti pakosta itsenäisyyden. Uusille asuinsijoille asettuneet ihmiset sopeutuivat 1950-luvulla eri puolille Suomea vasta perustettujen seurakuntien elämään ja tuolloin rakennetut pyhäköt muodostuivat rakkaiksi rukouspaikoiksi. Muuttoliikkeen ja väestökehityksen myötä on siihen aikaan hyväksy nähty seurakuntajako muuttunut seitsemässä vuosikymmenessä niin, että vanhasta ja totutusta on uskallettava luopua, sillä uudistuksia tarvitaan. Mikäli päädyttäisiin suuriin yksiköihin, olisi löydettävä hyvä tasapaino eri alueiden välillä.

Pian vietämme Jeesuksen Kristuksen syntymäjuhlaa. Toivottavasti moni tämä lehden lukija löytää myös joulunpyhinä tiensä kotiseurakunnan jumalanpalveluksiin kuulemaan ilosanomaa Vapahtajamme syntymästä. Ratkaisua toimia aktiivisena seurakunnan jäsenenä ja halu lähteä kirkkoon kuulemaan opetusta ja jakamaan hengellisiä aarteita kanssaveljien ja -sisarten kanssa kumpua Jumalan ihmiselle antamasta vapaasta tahdosta ja sen suomasta itsenäisyydestä.

Tämän itsenäisyytemme juhluvuoden viimeisen Aamun Koiton myötä toivotan kaikille lehtemme lukijoille siunattua Kristuksen syntymäjuhlaa ja kirkollisesti aktiivista, pian alkavaa uutta kalenterivuotta.

Piispa Arseni

Arkkipiispa Herman Sortavalassa kirjoituspöytänsä ääressä 1931.

”Jäykkiä ja vierasvärisiä” - kohti sinivalkoista kirkkoa

Suomen itsenäistyminen 100 vuotta sitten asetti suomalaiset ortodoksit vaikeaan tilanteeseen. Kirkon hallinto oli järjestettävä uudelleen. Pieni autonominen kirkko halusi katkaista siteet Venäjän äitikirkkoonsa ja kurottaa Bysanttiin. Samalla haluttiin lähestyä suomalaista valtakulttuuria.

Pyhäinkuvain venäläiset kirjoitukset on muutettu jo useissa kirkoissa kansankielisiksi.”

”Ja pappien jumalanpalveluspuvutkin tulevat piakkoin muuttumaan käytännöllisimmiksi. Nykyiset ovat jäykkiä ja vierasväriä.”

”Kirkkolauluko? Ah, siinä olemme vielä suuresti jäljessä esim. Viron kirkosta. Puhumattakaan siitä, että Viron kirkoissa on joko torvisoittokunta tai muu orkesteri, jonka säestämänä seurakunta laulaa, on siellä virsikirjat ja omat kirkkolaulut”

Näin kertoi ”Suomen Kreikkalaiskatolisen Kirkon” arkkipiispa Herman Suomen Kuva-lehden toimittajalle syksyllä 1928. Lehden toimittaja Uki Nieminen haastatteli arkkipiispaa hänen 50-vuotispäivänsä johdosta Hymypölyn piispanhovissa lähellä Sortavalaa.

Haastattelusta poimitut sitaatit saattavat meistä tämän päivän ortodokseista tuntua oudoilta. Ainakin ne herättävät kysymyksiä. Miksi ikonien tekstejä piti muuttaa? Millaisia olivat ”vierasväriset” jumalanpalveluspuvut? Kaavailtiinko Suomen ortodoksisiin kirkkoihin todellakin torvisoittokuntia?

Vastauksia kysymyksiin on lähdeittävä etsimään kauempaa kuin lähes 90 vuoden takaa, jolloin arkkipiispa Hermanin haastattelu tehtiin.

Sopiva ajankohta on vuosi 1809, jolloin Venäjä Suomen sodassa valloitti Ruotsin kuningaskunnan itäiset läänit eli alueen, josta jo silloin puhuttiin Suomena. Suomi liitettiin keisarilliseen Venäjään autonomisena suuruhtinaskuntana.

Suomen autonomisella asemalla oli merkitystä, koska sen ansiosta täällä jäivät aluk-

si voimaan Ruotsin vallan aikana säädetyt lait. Se tarkoitti muun muassa sitä, että vain luterilaisilla oli Suomessa täydet kansalaisoikeudet.

Vaikka ortodoksisuus oli Venäjällä valtiopuoluskonto, ei Suomessa asuvilla ortodokseilla esimerkiksi ollut asiaa valtion virkoihin. Myös koulujen ja munkkikuntien perustaminen oli ortodokseilta kielletty.

Tilanne ei tietenkään voinut sellaisenaan jatkua pitkään. Ortodoksien oikeuksia ryhdyttiin laventamaan keisarillisilla asetuksilla. Jo 1800-luvun alkupuoliskolla ortodoksisesta kirkosta käytännössä tuli Suomessa toinen valtionkirkko luterilaisen kirkon rinnalle, vaikkei itsenäistä Suomen valtiota vielä ollutkaan olemassa.

Ortodoksisen kirkon asema periytyi aikanaan itsenäiselle Suomelle. Hyvä kysymys

on, olisiko Suomen noin 60 000 jäsenen ortodoksisella kirkolla sen nykyistä statusta niin sanottuna toisena kansankirkkona verotusoikeuksineen ilman yli 100 vuotta kestänyttä Venäjän vallan kautta.

Kirkon kaksoistehtävä

Venäjällä voimistuivat 1800-luvun puolivälin jälkeen panslavistiset ajatukset. Venäläinen versio panslavismista oli haave kaikkien slaavilaisten kansojen yhdistämisestä nimenomaan Venäjän keisarikunnan alaisuuteen.

Panslavismi ja käytännöllinen tarve tehostaa hallintoa johtivat 1800-luvun lopulla siihen, että keisarikunta alkoi tiukentaa otettaan löyhemmin sen alaisuudessa olevista rajamaista, joihin Suomikin kuului.

Yksi julkilausuttu keino oli ortodoksisen kirkon aseman vahvistaminen. Näin kirjoitti keisarin edustajaksi eli kenraalikuvernööriksi Suomeen nimitetty Nikolai Bobrikov lokaussa 1902 keisari Nikolai II:lle:

”Oikeauskoisen kirkon aseman vahvistamisella Suomessa on – riippumatta sen suoranaisestä tehtävästä, nim. paikallisen oikeauskoisen väestön hengellisten tarpeiden tyydyttämisestä – erittäin tärkeä poliittinen merkitys.”

Ortodoksiselle kirkolle, sen piispoille ja papeille, annettiin siis Suomessa elävän ortodoksisväestön hengellisen hoidon lisäksi myös poliittinen tehtävä. Muodollisesti kaksoistehtävän antamisessa ei ollut ongelmaa. Venäjän kirkkoa johti Pietari Suuren tahdosta muodostettu Pyhä synodi, joka nimestään huolimatta ei ollut piispojen kokous, vaan kirkon asioista päättävä valtion virasto.

Ortodoksisen kirkon työn tehostamiseksi perustettiin vuonna 1892 Suomen ortodoksinen hiippakunta. Hanke vietiin läpi kuulematta lainkaan Suomen päättäviä elimiä. Senaatin täydellinen sivuuttaminen oli omiaan ruokkimaan epäilyjä, että hiippakunnan perustaminen oli ensisijaisesti osa venäläistämispoliitiikkaa.

Kieli jakoi kirkkoa

Aivan niin yksinkertainen asia venäläistämispoliitiikka ei kuitenkaan ollut, jos sitä katsoo Venäjän kirkonmiesten näkökulmasta. Jo uuden Suomen hiippakunnan ensimmäinen arkkipiispa Antoni (1892-1898), mutta

Arkkipiispa Herman vieraili viimeisen kerran Valamossa ennen sodan syttymistä 6.8.1939. Kuvassa on puutarhuri, arkkipiispa ja varajohtaja lisaakij. Tee on katettu puutarhamajaan.

myös hänen venäläiset seuraajansa olivat oppineita teologeja, joiden toimintaa ensisijaisesti lienee ohjannut aito huoli hiippakunnan seurakunnista ja niissä asuvien ortodoksien hengellisestä tilasta.

Autonomian loppuaikojen kirkollinen historia nähtiin Suomessa pitkään sinivalikoisten silmälasien läpi. Kuvaava on K. Merikosken vuonna 1939 ilmestyneen kirjan nimi: Taistelua Karjalasta. Piirteitä venäläistämistyöstä Raja-Karjalassa tsaarinvallan aikoina. Sittemmin akateeminen tutkimus on monipuolistanut kuvaa.

Suurin osa koko Suomen alueen käsittäneen hiippakunnan ortodokseista asui Raja-Karjalassa. He puhuivat äidinkielenään joko suomea tai karjalaa. Miten Venäjän ortodoksinen kirkko heidät huomioi?

Jo autonomian alkuaikoina eli vuonna 1815 annettiin määräys, että epistola- ja evankeliumitekstit piti suomenkielissä seurakunnissa lukea suomeksi. Vuonna 1865 määrättiin, että koko jumalanpalvelus piti toimittaa kansan kielellä. Vuonna 1883 säädettiin lisäksi, että Suomessa toimivien pappien piti osata suomea.

Ainakaan säädösten tasolla ortodoksinen kirkkoa ei kielipoliittisesti käytetty raja-karjalaisen väestön venäläistämiseen. Yksi käytännön hankaluus tosin oli, että jumalanpalvelustekstejä ei aina ollut saatavilla suomen kielellä. Sekin ongelma alkoi poistua 1800-luvun lopulla.

Säädösten tavoitteena oli luonnollisesti se, että Karjalassa ja muualla asuvat suomenkieliset ortodoksit pysyisivät omassa kirkossaan.

Uhka Raja-Karjalassa oli tässä suhteessa luterilainen kirkko, joka toimi tehokkaasti ja veti suomenkielisellä julistuksellaan puoleensa myös ortodokseja.

Osasivatko papit sitten Suomen seurakunnissa suomea? K. Merikoski todistaa edellä mainitussa kirjassaan, että jo vuonna 1863 lähes kaikki Sortavalan, Kätelän, Salmin, Suistamon, Korpiselän, Suojärven, Ilomantsin ja Liperin seurakuntien papeista osasivat hyvin sekä suomen että karjalan kieltä. Merikoski viittaa Pietarin konsistorin seurakunnille osoittamaan kyselyyn.

Konsistorille annetuissa vastauksissa on toki voinut olla liioittelua, koska todennäköisesti vastaajina olivat papit itse. Kaikesta päätellen suomen kieli ei kuitenkaan outoa ollut Karjalan ortodoksikirkkoissa.

Arkkipiispa Antoni oli saanut vaikutteita Venäjän kirkkoa vuosisadan lopulla elähdyttäneestä liturgisesta liikkeestä, joka korosti kansankielisten jumalanpalvelusten merkitystä.

Liturgisessa liikkeessä keskusteltiin myös esimerkiksi liturgian salaisten rukousten lukemisesta ääneen, kuninkaanovien pitämisestä avoimena koko palvelusten ajan sekä ehtoollisella käynnin lisäämisestä. Kaikki olivat asioita, joita Suomen kirkossa alettiin toteuttaa vasta 1970-luvulla.

Kansallisuusaate voimistuu

Antonin seuraajan Nikolain (1899-1905) kausi osuu pahimpaan valtiolliseen venäläistämisaikaan, niin sanottuihin sortovuosiin. Tämä ajallinen päällekkäisyys on pitkään leiman-

SUOMEN ORTODOKSINEN KIRKKOMUSEO RIISA

Arkkipiispa Herman vihittiin piispaksi Konstantinopolissa 8.7.1923 ja sai virkanimekseen Karjalan piispa. Arkkipiispan kaulassa ovat hänen suunnittelemansa sinivalkoisella emalilla koristellut panagia ja risti.

nut käsitystä, joka suomalaisilla ortodokseilla on Nikolaista ollut.

Suomalaiskansallinen aate alkoi voimistua Suomessa 1800-luvun lopulla. Aate ei luonnollisesti ohittanut myöskään karjalaista sivistyneistöä, johon suomalaissyntyiset ortodoksiset papit ja opettajat kuuluivat. Kenraalikuvernööri Bobrikovin karkeat venäläistämistoimet olivat kuin bensiiniä liekkeihin: kansalliset identiteetit, venäläisyys ja suomalaisuus ajautuivat vastakkain kirkon sisällä yhteisestä uskosta huolimatta.

Vastakkainasettelu kärjistyi keisariajan loppua kohti tullessa. Suomen hiippakunnan hallinto oli venäläisten ja venäläismielisten hallussa. Antonin ja Nikolain jälkeen hiippakunnan arkkipiispaksi nimitettiin venäläiset Sergei (1905-1917) ja Serafim, joka toimi Suomen hiippakunnan arkkipiispan sijaisena vuodet 1918-1920 ja arkkipiispana 1921-1923.

Erityisen kiistanalainen hahmo oli apulaispiispa Kiprian, joka nousi hiippakunnan kakkosmieheksi arkkipiispa Sergein tuella. Energinen apulaispiispa muistetaan Karjalan

veljeskunnan perustajana. Kansallismieliset näkivät veljeskunnan nyrkkinä, jolla Karjalaa pyrittiin venäläistämään.

Veljeskunta muun muassa perusti Raja-Karjalaan kymmeniä kouluja, joissa opetus annettiin venäjän kielellä. Samaan aikaan autonomisen Suomen senaatti perusti alueelle suomenkielisiä kouluja, joita kansallismieliset suosivat.

Tavallinen Karjalan rahvas ei nähnyt tilannetta mustavalkoisena: venäjän kielen oppimista pidettiin käytännön syistä hyödyllisenä ja siksi Karjalan veljeskunnan perustamia ja ylläpitämiä kouluja ei suinkaan vieroksuttu.

Hallituksen tiukka ote

Suomen itsenäistyttyä joulukuussa 1917 ortodoksien asema tuli vahvasti kansallisen hallituksen agendalle. Hallituksen huolenpito Suomen alueella asuvista ortodokseista ei kummunnut hyvästä tahdosta tai suopeudesta ortodoksista uskoa kohtaan. Kyse oli enemmän siitä, että poliitikot pelkäsivät itärajan takaa tulevaa vaikutusta.

Esimerkiksi K.J. Ståhlbergin johtamassa perustuslakikomiteassa Suomen ortodoksista hiippakuntaa pidettiin täysin venäläisenä. Epäluuloja Venäjän ortodoksista kirkkoa kohtaan lisäsi luonnollisesti bolševikkien valtaannousu ja Neuvostoliiton perustaminen. Suomessa ajateltiin, että ortodoksista kirkkoa ja uskoa käytti nyt keisarin sijasta hyväkseen V.I. Lenin.

Hallitus ryhtyikin itsevaltaisesti järjestämään ortodoksien kirkon asemaa ja hallintoa. Ensin piti katkaista hallinnolliset siteet Venäjän kirkkoon. Hallituksen tavoitteena oli autokefaalinen eli täysin itsenäinen Suomen ortodoksinen kirkko. Tässä poliittinen valta kuitenkin joutui taipumaan kanonien edessä. Omin päin autokefaaliseksi kirkoksi ei voinut julistautua ja Ekumeeninen patriarkaatti piti Suomen kirkkoa tähän liian pienenä. Vuonna 1923 Suomen ortodoksinen kirkko saikin vain autonomisen aseman Ekumeenisen patriarkaatin alaisuudessa.

Valtio kuitenkin otti kirkon hallinnon tiukkaan valvontaan. Ortodoksinen kirkko oli paljon tiukemmassa poliittisen vallan otteessa kuin luterilainen kirkko. Hallitus puuttui pappien koulutukseen: venäjän kielen vaikutus haluttiin minimoida. Valtio piti oikeutenaan puuttua piispojen ehdokasasetteluun ja

kirkon virkojen perustamiseen. Valtio päätti uusien hiippakuntien ja seurakuntien perustamisesta.

Yksi tekijä taustalla oli raha. Valtio tuki kirkkoa taloudellisesti, mutta kirkon johdolle tehtiin selväksi, että se edellytti nöyryyttä.

Maallisen vallan ote Suomen ortodoksisesta kirkosta kirposi muodollisesti oikeastaan vasta, kun helposti säädettävien asetusten sijasta vuonna 1970 tuli voimaan ensimmäinen eduskunnan säätämä laki, jolla kirkon asema järjestettiin.

Uusi kalenteri jäi

Kirkon puolelta aktiivisia hallitukseen päin olivat kansallismieliset, jotka jo keisarivallan aikana olivat tottuneet vieroksumaan venäjän kieltä ja venäläisiä perinteitä. Itsenäiselle Suomen muulle väestölle haluttiin nyt todistaa, että ortodoksit olivat suomalaisia. Ryssän kirkosta haluttiin nopeasti tehdä sinivalkoinen kirkko.

Venäläinen perinne haluttiin ohittaa kurottamalla sen yli Bysanttiin, josta kristinusko Venäjällekin aikanaan tuli.

Toinen keino oli lähentyminen suomalaisen valtakulttuuriin. Vireille pantiin 1920-luvun alussa useita kansallistamistoimia, joista riitaisiin ja edelleen vaikuttava oli siirtyminen uuteen ajanlaskuun. Suomi haki ja sai Ekumeeniselta patriarkaatilta vuosittain poikkeusluvan uuden kalenterin käyttöön.

Uutta ajanlaskua vastustettiin varsinkin luostareissa, Valamossa ja Konevitsassa. Valamosta karkotettiin 1920-luvun puolivälin jälkeen kymmeniä munkkeja, jotka eivät suostuneet viettämään pääsiäistä uuden kalenterin mukaan.

Vähitellen ajanlaskukiista koteloitui samalla tavalla kuin niin sanotut jäätyneet konfliktit koteloituvat kansainvälisessä politiikassa. Suomalaiset ortodoksit Moskovan patriarkaattiin kuuluvia seurakuntia lukuun ottamatta viettävät edelleen pääsiäistä ja pääsiäisen mukaan ajoittuvia juhlia eri kalenterin mukaan kuin muut ortodoksit.

Kesällä 2016 Kreetalla järjestetyn Suuren ja pyhän synodin alla kalenterikysymyksestä käytiin Suomessa jonkin verran keskustelua, mutta kirkon viralliselle agendalle asia ei ole yltänyt.

Uudet tekstit ikoneihin

Kohti sinivalkeista kirkkoa pyrittiin myös muuttamalla ulkoisia tapoja valtakulttuurin mukaisiksi. Arkkipiispana vuodet 1925-1960 toiminut ja alkujaan virolainen Herman oli yksi innokkaimmista kirkon kansallistajista. Hän muun muassa ensimmäisenä ajoi pois partansa ja lyhennytti hiuksensa. Arkkipiispan esimerkkiä noudattivat useimmat papit.

Hermanin aikana perustettiin ”Kirkkokunnan ulkonaisten ilmaisumuotojen kansallistuttamiskomitea”, joka tosin kokoontui vain kahdesti vuosina 1926 ja 1930.

Idea komitean perustamiseen tuli kirjailija Iivo Härköselältä. Tavoitteeksi asetettiin Suomen kirkon puhdistaminen ”vieraista ulkonaisista muodoista”, mutta avarasta muotoilusta huolimatta kyse oli venäläisyyden kitkemisestä.

Komitea puuttui kirkoissa olevien ikoneiden slaavinkielisiin teksteihin. Niiden päälle maalattiin yleensä suomenkielisiä tekstejä. Pyhien nimissä olivat komitean suositusten mukaan mahdollisia myös roomalaiset tai kreikkalaiset muodot.

Kansallisen luopin alle joutuivat myös kirkkoketekstiilit, myös pappien jumalanpalveluspuvut, jotka arkkipiispa Herman mainitsee jutun alussa olevassa sitaatissa. Komitean ohje oli, että tekstiilien pitää ilmentää ”kirkollisuutta, muinaiskristillisyyttä ja kansallisuutta”.

Tällaisen ohjeen sisälle mahtuvat karjalan punamustat, mutta myös Suomen sinivalkeiset värit. Tavallista on yhä nykyäänkin, että itsenäisyyspäivänä pappien puvut ovat sinivalkeiset, vaikka joulukuun 6. päivä on myös Pyhän Nikolaoksen päivä, jolloin liturginen väri on punainen.

Kansallistamistoimet näkyivät myös kirkkoarkkitehtuurissa sipulikupolien vieroksumisena, kuten Hanna Kempin tuore väitöskirja osoittaa.

Raja vastaan laulussa

Entäpä torvisoittokunnat, joihin arkkipiispa Herman alun sitaatissa viittaa?

Aamun Koitossa arkkipiispa ja kolme vuotta ennen Suomen Kuvalehden haastattelua (23-24/1925) kirjoittaa ”konserttimaisista jumalanpalveluksista”, joita Viron kirkossa toimitettiin. Liturgiassa laulua saatettiin säestää sellolla tai urkuharmonilla. Hartaushet-

Kuvassa arkkipiispa Herman muuraa peruskiveä Suojärven Leppäniemen kirkon rakennustyömaalla.

kissä esimerkiksi haudoilla mukana saatto olla torvisoittokuntakin.

Viron kirkon käytäntöjä ei kuitenkaan tuotu Suomeen, vaikka arkkipiispa Herman sellaista näyttää kaavailleenkin. Tohtori Maria Takala-Roszczenko Itä-Suomen yliopistosta kertoo, että arkistoaineistosta löytyy viitteitä, joiden mukaan Kuopiossa eräs kanttori olisi säestänyt kirkkolaulua urkuharmonilla muualla kuin kirkossa toimitetussa palveluksessa. Seurauksena oli välittömästi huomautus piispalta ja kokeilu loppui lyhyeen.

Takala-Roszczenkon selvittää parhaillaan, harkittiinko Suomessa joissakin piireissä resitoinnista luopumista jumalanpalvelustekstejä luettaessa. Aamun Koitosta (2/1927) hän on löytänyt M. Michailovin kirjoituksen. Siinä todetaan, että jos ”papisto ei toimita jumalanpalvelusta laulamalla, vaan puhumalla,

ottaa aamupalvelus aikaa korkeintaan yhden tunnin”.

Puhetta resitoinnista luopumisesta siis ainakin oli, mutta miten vakavaa puhe oli, siitä ei toistaiseksi ole tutkimustuloksia.

Kansallistamiseen kuuluivat myös yritykset sanoittaa uudelleen jumalanpalveluksen veisuja. Iivo Härkönen esimerkiksi julkaisi vuonna 1922 kokoelman, josta julkaistiin otteita myös Aamun Koitossa. Takala-Roszczenkon mukaan kyse oli liturgisten veisutekstien pohjalta sepitetyistä riimimuotoisista runoista, jotka hieman muistuttavat luterilaisia virsiä.

Tekstit jäivät kuitenkin vain paperille.

Mauri Liukkonen

Kotikoivun alla otettuun kuvaan asettuivat veljekset Aari, Vilho ja Martti.

UUPUNEEN MATKA KUUTERSELÄSTÄ

Jääkäri Vilho Mutasen sodasta paluu kesti 73 epävarmuuden vuotta.

Vilho kertoo kirjoittavansa kuusen juurella varhaisena tiistaiaamuna 13.6. 1944. Sen tarkemmin hänellä ei ole lupaa olinpaikastaan kertoa. Kirje on osoitettu 17-vuotiaalle nuorimmalle veljelle Martille, jonka Vilho tietää olevan pal-

jon haltijana kotiarjen hoitumisessa. Kirjeen rauhoittleva ja toiveikas viesti on tarkoitettu kaikkien kuultavaksi, isä Aleksanterille, äiti Marialle, talvisodan sotineelle Aarille sekä Anna ja Helmi -siskoille.

Vilhon sota päättyy hänen toiseen taiste-

luunsa, omaan maailmanloppuunsa Kuuterselässä, Ollinmäen tietämällä torstaina, kaksi päivää kirjeen kirjoittamisen jälkeen. Vilho, 22-vuotias, katoaa 73 vuodeksi.

Vilhon kirje on perillä Liperin Salokylässä saman viikon lauantaina. Kotimäellä tunnetaan helpotusta, Vilho on hengissä ja luotavainen. Edellisenä sunnuntaina ankarien taistelujen jälkeen he olivat joutuneet mottiin, mutta selvinneet viime hetkellä omien puolelle. "Pyörät pakkauksineen jäivät kyllä ryssille", Vilho kirjoittaa, "mutta eihän niistä kannata murehtia. Niin ei siellä kotona tarvitse olla huolissaan minun kohtalosta, kyllä täällä vielä selvittää". Vaikka ei kirjeitä vähään aikaan tulisikaa, Vilho muistuttaa, ei silti tarvitse olla huolissaan. Lomatuuri olisi heinäkuussa, mutta hän ei varmaankaan pääse ajallaan tulemaan.

"Täytyy käytyä nukkumaan silloin kun saa nukkua, vielä sitä saa varmaan valvoakin", Vilho kirjoittaa. "Olkaa vain rauhallisia kotona, kyllä täältä selvittää" Vilho päättää kirjeensä.

Seuraavan kerran Vilhosta kuullaan heinäkuussa. Väpeli V. Sirkiä kertoo 23.7. 1944 päivätyssä, isä Aleksanterille osoitetussa kirjeessä, että Vilho on kadonnut Kuuterselän taisteluissa 15.6. Hänet oli määrätty varmistamaan erään ampumahaudan pää. Sirkiä arvelee, että Vilho on kaatunut tykistökeskityksessä tai jäänyt vangiksi. Väpeli pitää kotiväen toivoa kituliekillä, vaikka tunnoissaan tietääkin, että jatkosodan murtokohdan helvetissä on nyt syntynyt katastrofi, jonka keskellä vankeja ei enää oteta. Kuuterselän taistelut liittyivät 9.6. 1944 alkaneeseen Kannaksen suurhyökkäyksen torjuntaan.

"Toivon hänen olevan elävien kirjoissa ja rauhan tultua saapuvan luoksenne", Sirkiä kirjoittaa, "vaan näinkö oli Herran tahto hänen kohtalokseen".

Osattomuuden hiljaisuus

Se kohtalo on huolellisesti mapitettuna Hannu Mutasen tuvan pöydällä, mutta perhepiirissä säilyneitä muistikuvia setä Vilhosta ei juurikaan ole, ei Martin pojalla Hannulla eikä veljellään Maurilla. Siihen on syynsä.

- Ukille ja mummille jäi elinikäinen trauma siitä, ettei kadonnut poika tarkoittanutkaan yhteisössä samanlaista menetystä kuin kaatunut tarkoitti, Mauri sanoo.

- Ei myötätuntoa, ei osallistumista surunkantoon.

Perhettä ympäröinyt osattomuuden hiljaisuus oli niin syvä, että siihen hukkui myös Vilhosta puhuminen. Tietämättömyys ja epävarmuus koteloituivat painamaan myös seuraavia sukupolvia.

Vilho oli 169 senttinen, painoi 56 kiloa, silmät siniharmaat. Mikään romisko hän ei ollut, mutta se ei kerro vielä mitään hänen persoonallisuudestaan. Väepeli Sirkkiä luonnehti häntä tunnolliseksi ja velvollisuudentuntoiseksi. Sotilaspassin arvostelussa kaikkiin viiteen kohtaan on merkitty ”Hyvä”.

Vilhosta on muutama valokuva sodan vuosilta. Niistä voi löytää heikon signaalin. Kotikoivun alla otettuun kuvaan asettuivat veljekset Aari, Vilho ja Martti. Se on otettu ennen kuin Vilhon kaksivuotinen asevelvollisuus jatkui jääkäriyytenä 31.8. 1943. Samana vuonna Vilho oli viimeisellä 12 vuorokauden lomallaan heinä-elokuun vaihteessa. Toinen kuva on otettu Äänislinnassa Asevelikuvaamossa. Epoleteissa on jo jääkäritunnukset.

Molemmissa kuvissa on sama piirre. Vilho ei tuijota uhmakkaan rävähtämättömästi suoraan kameraan, vaan katse on alaviistoinen, ujokas. Äänislinnan kuvassa kysymyksessä saattaa olla kuvaajan ”taiteellinen” ohjaus, kotikoivun alla otetussa kuvassa sitä ei ole.

Katoamiseen liittyvän poliisikuulustelun allekirjoittaa Liperissä vanhempi poliisikonstaapeli Antti Karttunen 22.2. 1946. Lähes päivälleen viisi vuotta Vilhon katoamisen jälkeen isä Aleksanteri pyytää Puolustusministeriötä julistamaan poikansa viipymättä kuolleeksi. Vilhon äiti Maria kuolee viisi vuotta myöhemmin, Aleksanteri haudataan 1956.

Syntymäkodin sijat

Vilhon syntymäkodin sijoille on noussut uusi asuinrakennus, pihapiiriä rajaa uusi navetta, nyt sekin jo tyhjilleen jäänyt, kotikoivua ei enää ole. Vilholle tuttua olisi vain aitan hirsinen pääty, vuosisadan verran itseensä harmautta kerryttänyt. Se samainen aitan pääty, joka jäi Vilhon selän taakse hänen lähtiessään asepalvelukseen syksyllä 1941 jatkosodan hyökkäysvaiheen ollessa kiihtymyksensä vaiheessa.

Mapillinen Vilhoa leviää tuvan pöytäpinnoille. Niistä saa kootuksi muistamiselle raamit, ei enää ehjää kuvaa. Mauri pyytää Hannua hakemaan kammarista sen ainoan, mitä heille on konkreettisesti jäänyt. Se on tuntolevy, numero 401659.

- Vilhon jäänteet luovutettiin seurakunnalle, me saimme tämän, Mauri sanoo.

Veljekset puhuvat siitä, mistä heillä ennenkin on puhetta ollut. Miten nuoria sotilaat olivat, miten kokemattomia, miten maailma oli rajautunut kotikulmien tuttuuteen ja miten hekin, jotka hengissä selvisivät, eivät ehjinä kotiin palanneet.

Kentälle jääneitä etsitään kotiin palauttaviksi joka kesä. Kadonneita on tuhansia. Kolmihenkinen etsintäryhmä löysi

Vilho Mutanen oli tunnollinen ja velvollisuudentuntoinen jääkäri.

Vilho Mutasen jäänteet syksyllä 2015 ja juuri sieltä, mihin aseveljet muistivat hänen jääneen. Löytöpaikalta kaivettiin esiin myös leijonapanppi, muita nappoja, saippuakotelon kansi, hihnojen pätkiä ja tuntolevy.

Mistään ei voitu enää päätellä, mitä oli tapahtunut. Oliko hän kuollut keskityksessä heti, vai haavoittunut ensin pahasti, eikä häntä osattu heti kaivata tai jos osattiin, ei enää pystytty hakemaan pois. Yksin kuoleminen Kuuterselän korvessa tarjoilee vain todennäköisyyksiä ja jättää todistamisen taakan hataria jälkiä seuraaville totuuden etsijöille.

Puolentoista vuorokauden aikana Jääkäriperikaatin 2. pataljoona menetti 16 kaatuneena, 107 haavoittuneena ja 31 kadonneena. Vilho kuului pataljoonan 2. komppaniaan. Sen sotapäiväkirjat puuttuvat ajalta 1.1.1944–3.7. 1944.

Viimeiselle matkalle

Tuntolevyn perusteella Vilhon tunnistaminen oli lähes varmaa, mutta henkilöllisyyttä vielä varmistettiin tavanomaisen käytännön mukaisesti dna-tunnistuksella tänä vuonna.

Vilhon nuorin veli Martti oli kuollut puolivuotta ennen veljensä löytymistä. Dna-näytteen antoi Vilhon siskon Annan tytär Martta.

Vilho siunattiin 26.8. 2017 Taipaleen ortodoksisessa kirkossa. Hänet haudattiin saman paaden alle isän, äidin ja 19-vuotiaana 1933 kuolleen veljensä kanssa. Viinijärven kalmistossa Vilho ei ole enää kateissa, hänen paikansa on selvästi ja pysyvästi merkitty.

Hautajaisiin ei enää liittynyt niinkään päivitynyttä kuoleman surua, tilalla oli kunnioituksen tunteet, tietämättömyyden ja epävarmuuden poistumisen helpotus. Pienen arkun hautaan laskemiseen riittivät kahdet käsiparit.

Vilho sai sotilaalliset hautajaiset. Reserviläiset ampuivat kunnialaukaukset kuin hentoisena kaikuna siitä päälle vyöryvästä jymystä, jonka Vilho viimeisenä maailman äänenä kuuli.

Mauri Mutanen on saanut järjestetyksi setänsä nimen Liperin kirjastossa olevaan sankarivainajien kunniatauluun. Eihän ihminen lopullisesti katoa, kun yksikin hänen muistaa.

Risto Lindstedt

Pyhäjärven ortodoksisen tsasounan vihkiminen 20.5.1962. Oikealla Unto Lampinen ja vasemmalla Paavo Perola.

Omaksi kirkoksi omassa maassa

Ortodoksinen kirkko ja sen karjalaiset jäsenet ovat joutuneet rakentamaan elämänsä uudelleen sodan

Karjalaiset ovat asuneet idän ja lännen rajalla, jossa sota on riehunut tiuhaan. He ovat joutuneet poliittisen ylivallan alla pakenemaan vuorotellen länteen ja itään. Väliin heistä on yritetty tehdä suomalaisia, väliin venäläisiä, kun heitä ei ole jaksettu ymmärtää sellaisina kuin he ovat. Heimon jakaantuminen kahteen osaan tapahtui keskiajalla, ja tämän kohtalon vaikutus on ollut syvempi kuin aina on kyetty tajuamaan.

Karjala muotoutui Euroopan itäisen kulttuuripiirin osin rauhanomaisen ekspansion tuloksena keskiajalla ja juurtui osaksi sitä samalla tavalla kuin muu Suomi tuli osaksi läntistä kulttuuripiiriä.

Se pienehkö ortodoksinen väestö, joka asui Suomessa, joutui suurelta osalta lähtemään evakkotaipaleelle toisen maailmansodan loppuselvitysten muuttaessa Suomen itärajaa ja johtaessa alueluovutuksiin. Kirkkokunnan jäsenmäärä oli tällöin 75 211 henkeä ja luovutetun alueen seurakuntien jäsenmäärä 51 871. Ortodoksinen kirkkokunta, joka oli saanut 1918 toisen kansankirkon lakiin perustuvan aseman, joutui suurissa vaikeuksissa eläväksi evakkokirkoksi. Sen jäsenet irtaantuivat vuosisataisesta kotiseudustaan ja -maakunnastaan sekä omaleimaisesta kulttuuriympäristöstään.

Siirtoväki asettuu

Valtiovalta, jota yleinen mielipide tuki, ponnisteli siirtoväen aseman kaikenpuoliseksi parantamiseksi. Mm. presidentti Paasikivi esitti monta kertaa ajatuksen, että siirtoväelle oli suotava uuden rajan tällä puolen samat elämisen mahdollisuudet kuin muillekin suomalaisille. Kun karjalaisia alettiin juurruttaa uusille asuinsijoille, pyrittiin tässä työssä ottamaan huomioon sopeutumista helpottavia tekijöi-

tä. Paitsi sitä, että uusi asuinpaikka ulkoisilta olosuhteiltaan vastasi Karjalaan jäänyttä, pyrittiin takaamaan samat taloudelliset edellytykset ja ottamaan huomioon myös kielikysymys ja uskonto. Sijoituksessa koetettiin järjestää myös naapurisuhteiden säilyminen pitäjittäin ja kyläkunnittain.

Rajakarjalaiset saivat asettua Pohjois-Karjalaan, Pohjois-Savoon ja Oulun läänin eteläosiin, paikoin hyvinkin karuille ja harvaanasutuille seuduille. Sijoitusalue oli melko yhtenäinen ja tällöin täytettiin myös uskontunnustuksellinen yhtenäisyyden vaati-

Varkauden ortodoksinen kirkko ennen ikonostaasin valmistumista. Kirkko vihittiin käyttöön 25.9.1960.

mus.

Laki kirkkokunnan jälleerakentamisesta annettiin 1950. Sen mukaan valtio kustansi rakennustyön. Asian toteuttamista varten asetettiin valtion toimikunta, jäsenistöltään suurelta osin luterilaisia korkeita virkamiehiä, vain varatuomari Simo Härkönen ja sihteeri olivat ortodokseja. Työskentelyä haittasi vaikea tarvikkepula. Uusien seurakuntien perustaminen sekä kirkkojen ja tsasounien sijoittelu vastasi hyvin silloisia tarpeita.

Oma kirkko rakentuu

Kirkkokansa tunnisti liian monessa tapauksessa pyhikön vain rististä omaksi. Ikonimaa-laustraditio oli käytännössä katkennut ja ulkomailta saatavaa apua ei voitu käyttää taloudellisista syistä. Ikonimaalareiksi valittiin nuoria taideopiskelijoita, jotka myöhemmin ovat luoneet näyttävän uran, mutta he eivät tunteet ikonimaalauksen maailmaa. Tuloksena oli pyhiä kuvia, ei ikoneja. Paljon myöhemmin niitä on korvattu tradition mukaisilla uusilla ikoneilla. Osin pyhäkköjen sisustamisessa käytettiin Karjalasta pelastettua materiaalia, asiantuntijana yli diakoni Leo Kasanko.

Itse rakennustyön ohessa on muistettava karjalaisväestön kokemat monet ennakkoluulot ja väärinkäsitykset, jopa virkamiesten nuivuus murehdutti. Surullisimpia asioita oli karjalankielisten karjalaisten oman kielen sammumisen alkaminen tai sammuttaminen.

Kuitenkin on jo tässä yhteydessä todettava YK:n johtavan pakolaisvirkamiehen todennetun 1940-luvun lopulla, ettei missään maassa ole pakolaiskysymystä hoidettu yhtä onnistuneesti kuin Suomessa. Tunnettua on, etteivät läheskään kaikki siirtokarjalaiset hyväksyneet pakolaistermiä. He olivat pakolaisia omasta

RIISA / HENNA HIETAINEN

Öljyvärein kankaalle maalatun apostolien Pietarin ja Paavalin ikonin venäjänkieliset tekstit on vaihdettu suomenkielisiksi.

maasta omaan maahan.

Valtio suoritti ortodoksisen kirkon jälleerakennustyön mahdollistaen näin sille tyydyttävät toimintaedellytykset uusilla kotiseuduilla ja saattoi näin toisen kansankirkon jäsenet kirkolliseen toimintaan nähden tasavertaiseen asemaan luterilaisten kanssa.

Ortodoksinen väestö asui ennen viime sotia etupäässä maan syrjäisillä, vähän kehittyneillä ja köyhillä alueilla. Niinpä evakkoon joutuminen oli sille aineellisesti erityisen ankara isku. Omat voimat ja varat eivät olisi kyllin nopeasti riittäneet uusien seurakuntien luomiseen eivätkä varsinkaan kirkollisten rakennusten pystyttämiseen. Ilman rakennustyötä kirkon toiminta olisi ollut lamassa pitkään uusille asuinsijoille asettumisen jälkeen. Uudet kirkot ja rukoushuoneet eivät vastanneet rajan taakse jääneitä, mutta tyydyttivät kuitenkin. Kaikki oli pienempää, vaatimattomampaa, mutta Karjalasta tuodun esineistön sijoittaminen jumalanpalvelus-

tiloihin toi kuitenkin jonkin verran kotoista tuntua.

Jälleerakennustyön merkitys

Jälleerakennustyö merkitsi hengellisestä huomattavasti enemmän kuin aineellisestä. Ympäri Suomea hajaantunut ortodoksisväestö seurakuntineen ja kirkkoineen muodostui pian jälleen elimelliseksi kokonaisuudeksi. Koko kirkkokunnan kannalta katsoen viime hetkellä estettiin ortodoksisuuden romahdus. Paine luterilaisten taholta uudessa ympäristössä ennen muuta Länsi-Suomessa oli voimakas. Uskontokunnan vaihtamista tapahtui sangen helposti. Ortodoksien solmimista avioliitoista oli 90 prosenttia ns. seka-avioliittoja, toinen aviopuolisoista oli toisuskoinen. Tällöin monet ortodoksi-isät antoivat kastaa lapsensa luterilaisiksi, vaikka lain mukaan tuolloin lapsen piti seurata isäänsä uskontokunta-asiaassa. Ilman jälleerakennusta väkilukua vähentävä kehitys olisi jatkunut kiihtyvällä vauhdilla. Myös sielunhoitotyö oli papiston riittämättömyyden, kirkkokunnan köyhyyden ja seurakuntien laajuuden vuoksi sangen vaikeaa.

Ortodoksinen usko on Suomessa juurtunut syvälle läntisen kulttuurin piiriin ja osaksi sitä. Voimakkaimmin se on muovannut itäistä Suomea, mutta sitä tietä se on tullut huomattavaksi henkiseksi lisäksi koko maan kulttuurille.

Suomen valtio nosti Länsi-Euroopan ainoan kansallisen ortodoksisen kirkon jaloilleen sodanjälkeisistä vaikeuksista jatkamaan arvokasta vuosituhantista sielunhoito- ja kulttuuritöitä. Sitä osoittavat aktiivisen seurakuntatyön ohessa voimakas nuoriso- ja sisäläheystyö sekä ortodoksien näkyvät kulttuuripyrkimykset, jotka ilmenevät mm. aktiivisessa julkaisu- ja toiminnassa ja ikonimaalauksessa.

Presidentti Kyösti Kallio ja Valamon luostarin varajohtaja pappismunkki Isaakij keskustelemassa rauhanneon jälkeen. Keväällä 1940 järjestettiin presidentinlinnassa neuvottelutilaisuus Luovutetun Karjalan johtohenkilöille. Tuolloin presidentti Kallio kehotti Valamon varajohtajaa Isaakijä ostamaan luostarille Herman Saastamoiselle kuuluneen kartanon Heinävedeltä.

Tapio Mustonen

Evakon elämän matka

Rovasti Leo Iltolalle itsenäisyys on sydämen asia. Oma evakon taival on antanut sävynsä koko elämälle.

Leo Iltola iloitsee kirkon juhla-ajoista.
- Erityisesti olen joulun ihminen. Pohjoisen maan juhlatunnelma koskettaa joka vuosi.

Yksi vanhimmista joulumuistoista kumpuaa siirtolaisajalta.

- Muistan kuinka tätini koristeli kotimme jouluisiksi. Hän teki kreppipaperista köynnöksiä, joita hän ripusti juhlahuoneen nurkasta nurkkaan. Ikkunaan hän liimasi hopeapaperista leikattuja tähtiä.

Perheen jouluateria oli arkinen, joulupukia tai lahjoja ei ollut.

- Kaikki oli hyvin yksinkertaista, mutta tunnelma lämmin. Se kosketti minua syvästi.

Pienelle pojalle kaiken kruunasi joulupäivän aamu.

- Maahan oli satanut lunta. Lumi loisti koskemattoman valkoisena kotimme ympärillä.

Siirtolaisena omassa maassa

Kirkko on ollut Leo Iltolan elämässä aina. Se on antanut suunnan koko elämälle.

- Synnyin Sortavalassa vuonna 1938. Isäni oli Salmista, ukkini toimi siellä pappina. Äitini koti oli Impilahdella.

Isä toimi Sortavalassa kanttorina, koti oli aivan kirkon vieressä. Kunnes syttyi sota.

- Muistan kun lähdimme toiselle evakkomatkalle. Junat olivat täynnä ihmisiä. Siellä oli aivan hiljaista. Sotilaita oli paljon. He nukkuivat kuka missäkin; penkkien alla, hyllyillä ja latioilla.

Tuttu ja turvallinen jäi taakse. Edessä oli uusi alkua.

Ensimmäisellä kerralla perhe siirtyi Sortavalasta Ouluun sukulaisten luo, toisen kerran Vaasan lähelle.

- Sortavalan seurakunta siirtyi Jyväskylään,

joten toiminnan alkaessa muutimme sinne.

Myöhemmin perhe muutti isän kanttorin työn vuoksi Kotkaan. Sinne tarvittiin venäjän kieltä osaava kanttori. Lapsuusajan syvimät muistot tulvivat Leo Iltolan mieleen juuri Kotkan ajalta.

Elämä oli köyhää. Koti rakentui siitä mitä lahjoiksi saatiin. Aluksi kaupungissa annettiin siirtolaisille myös ruoka-apua.

- Evakkona tuntui, että oli parempi olla hiljaa koska olimme vieraisissa nurkissa. Emme valittaneet mistään. Olimme koko ajan vähän varuillaan.

Sen tunteen Leo Iltola sanoo löytävänsä itsestään yhä vielä.

- Yritän karttaa konflikteja. Niitten tullen vetäydyn mielelläni syrjään.

Kotkan yhteisö oli jakaantunut suomenkielisiin ja venäjänkielisiin jäseniin.

Rakkain työn lahja Leo Iltolalle on seminaarin Kaikkein pyhimpien Jumalansynnyttäjän kirkko.

- Kun menimme Kotkaan liturgioista kaksi toimitettiin kuukaudessa suomeksi ja kaksi venäjäksi. Sitä ennen venäjänkielisiä palveluksia oli kolme ja suomenkielisiä vain yksi. Myöhemmin jako vakiintui olemaan toisinpäin.

Kotkan kirkko oli sodan jälkeen huonossa kunnossa. Koko maa oli pirstaleina ja seurakuntien taloudellinen tila oli huono. Materiaaleja oli vaikea löytää eikä raha riittänyt korjauksiin.

- Ruotsista saimme joitain lahjoituksia, mm. makeisia, joita myimme kirkon kunnostuksen hyväksi. Niillä rahoilla saimme rakennukseen keskuslämmityksen ja salaojat.

Elämä oli henkisesti jos konkreettisestikin hyvin suljettua.

- Kirkkoa ympäröi korkea orapihlaja-aita, joka jätti sisäänsä aivan oman, kaupungin muusta elämästä poikkeavan maailman.

Oppimassa ja opettamassa

Pappeus ei Leo Iltolalle ollut heti selvä suunta.

- Olen aina tehnyt mielelläni käsilläni. Se olisi voinut olla myös polkuni ammattiin. Kirkollinen tie on kuitenkin ollut hyvin antoisa ja rikas. Iloitsen siitä. Siinä elää ulottuvuus, jota ei kirkon ulkopuolella koe; jumalanpalvelus- ja rukousperinne, kirkolliset tavat ja juhlakaudet rikastuttavat elämää.

Myös ihmisten tapaaminen on ollut Leo Iltolalle suuri ilo.

- Olen ollut seurakuntapappina kahdessa paikassa, Vaasassa seitsemän vuotta ja Varkaudessa kaksitoista vuotta. Viihdyn hyvin ihmisten parissa ja tuntui, että he tulivat mielellään juttelemaan.

Kiitos tehdystä työstä lämmittää yhä. Leo Iltola mainitsee valtaisasta, lahjaksi saadusta villasukkamäärästä.

- Kuljen niissä villasukissa yhä vielä monien vuosien jälkeen, naurahtaa rovasti.

Varkauden jälkeen Leo Iltola siirtyi arkkipiispa Johanneksen pyynnöstä ortodoksisen seminaarin opettajaksi. Se ajanjakso on ollut hänelle erityisen rikas ja rakas.

Ensimmäiset vuodet opetus tapahtui seurakuntasalilla ja Pyhän Nikolaoksen kirkossa.

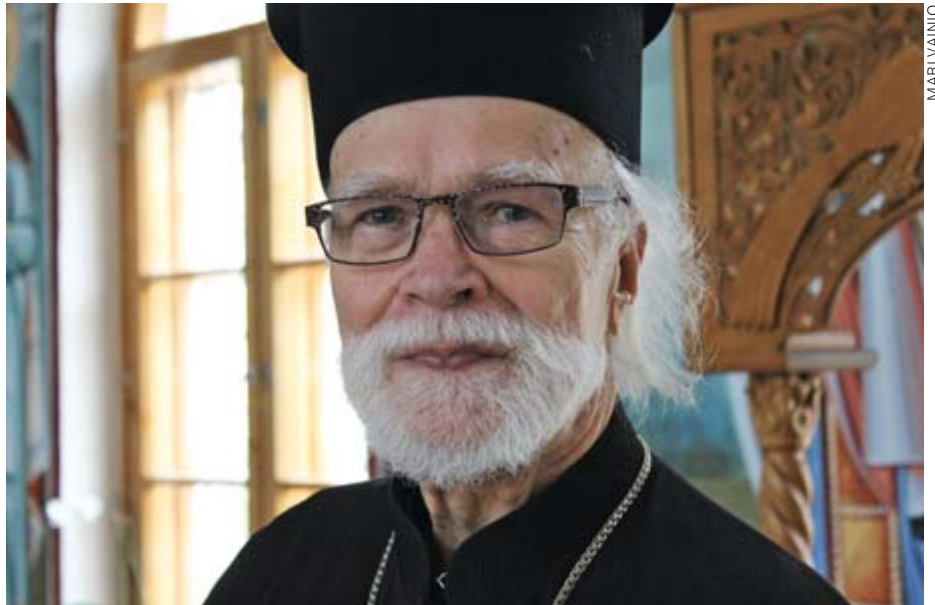
- Viihdyn hyvin nuorten kanssa. Seminaarista muotoutui oma yhteisönsä, joka eli omaa elämäänsä.

Seminaarirakennuksen valmistuttua yhteisön elämä tiivistyi yhä.

- Pappi asui rakennuksen yläkerrassa ja opiskelijat alakerrassa omissa soluissaan.

Rakkain työn lahja Leo Iltolalle on seminaarin Kaikkein pyhimmän Jumalansynty-täjän kirkko.

- Saimme sen rakennettua Jumalan siunauksella.

Rovasti Leo Iltola

Kun seminaarin rakennus valmistui elettiin lama-aikaa, hintataso putosi ja arvioitu kustannusarvio ei toteutunut. Rakennustyössä säästyi miljoona markkaa.

- Siinä vaiheessa heräsi toivo, että jospa kirkkoajatus kuitenkin toteutettaisiin.

Se, että kirkko saatiin, oli käytännössä silloisen valtionvarainministeri Eero Viinasen ansiota.

Ministeri päätti, että koska raha on myönnetty, rahan saa pitää.

Silloisen Kreikan suurlähettilään Anastasios Sideriksen ideasta kirkko toteutettiin bysanttilaisen, Thessalonikissa sijaitsevan ns. kupariseppien kirkon mallin mukaan.

Suomessa vierailleen patriarkka Bartolomeoksen ansiosta kirkon sisäosan ikonimaalariksi tuli kreikkalainen Konstantinos Ksenopoulos.

- Hän maalasi ryhmän kanssa upeat seinämaalaukset Kreikassa kankaalle. Suomessa ne kiinnitettiin rakennuksen sisäseiniin.

- Työn loppupuolella saimme ymmärtää, että maalaukset olivat patriarkan lahja kirkollemme.

Seminaarin kirkon Leo Iltola kokee todelliseksi elämäntyökseen.

- Se on opetuksellisesti loistavasti toteutettu. Kirkkorakennus on saanut paljon huomiota, joten olen ilokseni saanut kertoa siitä sadoille ihmisille.

Nyt eläkepäivinäänkin Leo Iltola kokee seminaarin kirkon kotikirkokseen.

- Pysin olemaan siellä jumalanpalveluksessa mukana. Elämä on saanut kirkon piirissä hyvin rikkaan sisällön. Ei sitä voi katkaista. Ei elämä sinällään ole erilaista kuin toimessa ollessa. Mihän on vihkiytynyt niin siihen on vihkiytynyt.

Yhdessä rakennettu

Tämän päivän Suomi näyttyy Leo Iltolalle hyvänä paikkana elää ja olla.

- Maa on kehittynyt vuosikymmenen aikana valtavasti. Sodanjälkeinen elämä oli ihan muuta kuin mitä se on nyt. Tänä päivänä yhteiskunta huomioi ihmisen. Hallinto on ihmistä varten. Siinä pyritään tasa-arvoon.

- Mielestäni on erityisen hienoa miten antoisa käsi kansalla yleensä on kun jokin keräys järjestetään heikompien hyväksi. Se koskettaa minua oman evakkouteni kautta erityisen paljon.

Itsenäisyydestä on pitkän tien maamme historiaa kulkeneella Leo Iltolalla selvä ajatus.

- Itsenäisyys on mielestäni sitä, että tämä joukko puhuu samaa kieltä ja hoitaa asiat yhdessä kaikkia yhdistävien ihanteiden kautta.

Paljon on tämä 100 -vuotias kansa jo nähnyt ja kokenut.

- Kaikki tämä on yhdessä eletty ja kestänyt. Maata on rakennettu rinnakkain toinen toisistaan huolta pitäen.

- On tärkeää, että tämän maan asiat pyritään hoitamaan mahdollisimman hyvin, niin, ettei apua tarvitse muualta pyytää. Mieluummin niin päin, että me annamme apua ulospäin niin paljon kuin se on mahdollista.

Sodan muistoja ja siirtolaisuuden surua muassa kantavan rovastin mukaan itsenäisyys on annettu tehtävä, jota pitää arvostaa ja vaalia. Tähän hän haluaa yhä antaa oman vankkumattoman osansa.

- Tämä on minun kansani ja tätä kansaa haluan tukea ja auttaa, sanoo rovasti Leo Iltola.

Mari Vainio

Luopukaamme pelosta!

Pidän kädessäni vanhaa esitelmää, joka vie ajatukseni kauas nuoruuteni aikaan. Nuoruudestani asti olen aina ollut rauhan etsijä tässä levottomassa maailmassa. Etsin loppumattomasti kauniita helmiä kautta aikojen eläneiden viisaiden ihmisten teksteistä, jotka edes hetkellisesti lohduttavat ja tuovat toivoa tähän pimeyden ja epätoivon maailmaan. Maailmaan, jossa viha ja kostonhimo, suuttumus ja uhkailu, väkivalta ja epäluulo, täyttävät ihmisten mielet.

Nuorena opiskelijana vuonna 1983 olin puhujana nuorten rauhankokouksessa Kuopiossa. Kokoukseen osallistui nuoria myös entisen Neuvostoliiton alueelta. Elimme kylmänsodan vuosia. Puheessani korostin kuinka sota on ihmiskunnan suurimpia kirouksia. Kerroin kuinka sota on tuonut ihmiskunnalle mittaamattomia kärsimyksiä aikojen alusta aina nykypäiviin saakka. Ihmiset ovat kuitenkin kautta aikojen tehneet lukemattomia yrityksiä sotien lopettamiseksi kansainvälisillä sopimuksilla, mutta ne ovat kaikki epäonnistuneet. Tiede, tekniikka ja ns. sivistys eivät ole voineet lopettaa sotia. Päinvastoin, ne ovat tehneet sodista entistä tuhoisampia ja hävittävämpiä. Historia tuntee monia pyrkimyksiä maailmanrauhan saavuttamiseksi. Ne ovat kaikki valitettavasti epäonnistuneet.

Otin esitelmässäni esimerkkejä lähihistoriasta, jossa oli tehty aikojen kuluessa monia liittoa rauhan säilyttämiseksi kansakuntien kesken. Ne oli tarkoitettu kansainvälisiksi elimiksi, jotka tekisivät tulevaisuudessa sodat mahdottomiksi ja kehittäisi rauhanomaisen yhteistyön hengen kansakuntien kesken. Sopimuksia luonnehdittiin uudenaikaisen diplomaattisen historian kenties suurimmaksi tapahtumaksi. Vuosien 1939-1945 maail-

mansota murskasi sopimukset. Toisen maailmansodan jälkeen perustettiin San Franciscossa Yhdistyneet Kansakunnat. Sen tarkoituksena on säilyttää kansainvälinen rauha ja turvallisuus estämällä hyökkäykset ja selvittelemällä riitakysymykset rauhanomaisesti. Maailman pysyvän rauhan halu ilmenee Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjasta. Yli 130 kansakuntaa, jotka edustivat siihen aikaan lähes koko maailman väestöä, hyväksyi tämän asiakirjan. Sen tarkoituksena on säilyttää rauha kansainvälisen lain avulla. Tämä ei ole onnistunut.

Helmenkalastajana olen nyt aikuisena kierrellyt maailmansotien taistelupaikoilla ja sotilashautausmailla. Rauhaa rakastavana ihmisenä en halua unohtaa tämän maailman kärsimyksiä. Pienessä hollantilaisessa Venlon rajakaupungissa tieni kulki puistoon, josta löysin "Ikuisen rauhan tullen". Tuli oli sammunut! Oli aika pysähtyä ja rukoilla, että edes Jumalalla olisi pysyvä suunnitelma rauhasta

MARTINUS MARKOFF

ja rakkaudesta ihmisten keskuudessa. Nuoruudestani lähtien etsin vastauksia näihin kysymyksiin kauan sitten eläneiden viisaiden ihmisten teksteistä. Erityisesti mieleeni on jäänyt Mahatma Gandhin elämäntyö väkivallattoman rauhantyön hyväksi. Tuo viisas mies kehottaa meitä kaikkina aikoina eläviä ihmisiä etsimään lohtua rukouksesta. Hän oli totuuden etsijä, jolla oli rukous matkasauvanaan. Ilman sitä hän ei halunnut elää. Hän ei vaatinut yhtenäistä uskontoa maailmaan, vaan kaikkinaista kunnioitusta ja suvaitsevaisuutta kaikkien uskontojen kannattajien välille. Hän pyysi kaikkia, jotka häntä rakastavat, käyttämään rakkauttaan tämän päämäärän saavuttamiseksi. Hän kehotti kaikkina aikoina eläviä ihmisiä luopumaan pelosta, että riitaisuuden loppuisivat. Vain siten saavutamme mielen ja maailman rauhan.

Jumalalla on ainoa oikea suunnitelma kaikkien synnin seurausten poistamiseksi maan päältä. Siksi meitä kehotetaan rukoilemaan: *"Tulkoon Sinun valtakuntasi, tapahtukoon Sinun tahtosi myös maan päällä, niin kuin taivaassa"*. Kaikkien toimintojemme liikkeellepanevana voimana tulee olla rakkaus. Ihminen pyrkii pyhyyteen, yhteyteen Jumalan kanssa siksi, että hän janoaa tulevaa Jumalan valtakuntaa, jossa rakkauden perimmäinen salaisuus tulee täydellisesti paljastetuksi. Tämä usko antaa meille voimia taistella. Kun meillä on usko, olemme valon lapsia, vihaamme pimeyden töitä ja rakastamme totuutta, näemme sen ja pyrimme siihen. Kun meillä on aito sydämen rakkaus Jumalaa ja lähimmäisiämme kohtaan, voimme elää todeksi Kristuksen lupauksen: *"Rauhan minä jätän teille, minun rauhani – sen minä annan teille. En minä anna teille niin kuin maailma antaa"*.

Pappismunkki Johannes Parviainen

Joulunsanoma

- Kristuksen syntymäjuhlan perimmäinen merkitys

"Luontomme oli sairastunut synnistä, kun yksi ihminen, Aadam, osoitti tottelemattomuutta, meistä kaikista tuli syntisiä, ei niin, että olisimme olleet Aadamin kanssa syyllisiä, jota ihmiset eivät koskaan olleet, vaan luontonsa kautta - Ihmisluonto sairastui Aadamissa."

- Pyhä Kyrillos Aleksandrialainen: Siitä että Kristus on yksi

Ortodoksinen kirkko korostaa, miten kaikki Kristuksen maanpäällisessä elämässä edisti meidän pelastustamme. Hänen lihaksitulemisensa tapahtuu, kun ylienkele Gabriel ilmoittaa, että Neitsyt Maria oli synnyttävä Jumalan Pojan. Tätä tapahtumaa, eli Ilosanomman juhlaa (Luuk. 1:26-38) vietämme tasan yhdeksää kuukautta ennen Kristuksen syntymäjuhlaa, 25. päivänä maaliskuuta. Jumalan syntyminen maailmaan tapahtui täysin inhimillisten lainalaisuuksien kautta. Kristuksen tulo maailmaan ei ollut siis *Deus ex machina*; mikään sattuma tai Jumalan mielivaltainen väliintulo ihmiskunnassa. Kristus tuli ihmiseksi palauttaakseen syntiinlankeemusta edeltäneen suhteen Jumalan ja ihmisen välillä. Siitä kirjoittaa myös pyhä apostoli Paavali:

"Yhden ainoan ihmisen rikkomus on tosin tuottanut kaikille kuoleman, mutta vielä paljon runsaammin ovat Jumalan armo ja hänen lahjansa tulleet yhden ainoan ihmisen, Jeesuksen Kristuksen, ansiosta kaikkien osaksi." (Room. 5:15)

Pyhä Athanasios Suuri vertaa Jumalaa maalariin, joka korjaa maalausta, johon on tullut tahroja. Taiteilija ei heitä maalausta pois, vaan kutsuu uudestaan paikalle mallin, jonka on istuttava uudestaan mallina taiteilijan maalatessa uudestaan samoista ainesosista:

"Samoin myös Hän, Isän kuva, tuli ja asui meidän keskellämme, että Hän voisi uudistaa ihmiskunnan Itsensä mukaiseksi ja etsiä kadonneita lampaitaan, kuten Hän sanoo evankeliumissa: "Juuri sitä, mikä on kadonnut, Ihmisen Poika on tullut etsimään ja pelastamaan." (Luuk. 19:10)

- Pyhä Athanasios Suuri: Jumalan Sanan ihmiseksitulemisesta

Pastori Otto Laukkarinen

”Tänään yhdistyvät taivas ja maa, sillä Kristus syntyy. Nyt Jumala tulee maan päälle ja ihminen kohoaa taivaaseen.

Nyt näkymätön Jumala tulee meidän tähtemme ihmiseksi. Sen tähden veisatkaamme mekin ylistystä ja huutakaamme hänelle: Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha, jonka on meille antanut Sinun syntymäsi. Kunnia olkoon Sinulle, meidän Vapahtajamme!" (Kristuksen syntymäjuhlan 2. litaniastikiira)

Ortodoksisessa kirkossa joulu eli Kristuksen syntymän juhla on yksi kahdestatoista suuresta juhlasta. Juhlan merkitystä ei voi kuitenkaan korostaa liikaa. Kristuksen syntymä on pelastuksemme alku. Jos Kristus ei olisi syntynyt ihmiseksi, hän ei olisi voinut voit-

taa kuolemaa ristillä ja ylösnousemisellaan. Ortodoksisessa Karjalassa joulua kutsuttiinkin Talvipääsiäiseksi. Kristuksen syntymän juhlasta on viittaus myös Pääsiäisen evankeliumissa: "Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme." (Joh. 1:14).

Kristuksen lihaksi tuleminen oli siis pelastuksellemme yhtä välttämätöntä kuin Hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa. Lankeemuksessa ihmisen ainutlaatuinen suhde Jumalaan ja luomakuntaan katkesi. Tulemalla ihmiseksi Jumala kuitenkin nosti syntiinlangenneen ihmisluontomme takaisin Hänen yhteyteensä. Lankeemus sairastutti ihmiskunnan, ja se että kaikki ihmiset kuolevat, oli myös seurausta tästä.

Koneitsan luostarin johtaja Ighumeni Maurikij ja sotamarsalkka Mannerheim. Vasemmalla rannikkopataljoonan kenraali Valve ja eversti Järvinen.

Mannerheim ortodoksi?

Suomi 100 -juhlavuoden ohella tänä vuonna on muisteltu myös vapaaherra Carl Gustaf Mannerheimia, jonka syntymästä on kulunut 150 vuotta. Julkaisuissa on on sivuttu myös Mannerheimin suhdetta uskontoon, ja sitäkin mitä ortodoksisuus hänelle merkitsi.

Omissa muistelmissaan Carl Gustaf Mannerheim ei tuo uskontoon tai hengellisyyteen liittyviä asioita esille juuri lainkaan. Elämäkerroistakin saa kuvan ettei uskonnolla ollut hänen lapsuuden kodissaan, eikä myöhemminkään, suurta roolia. Vilkas, usein kurittomastikin käyttäytyvä Gustaf-poika ei näytä vaivanneen päättään minkään sortin hengellisillä asioilla. Ortodoksisuuteen 1800-luvun jälkipuoliskolla saattoi Suomen suuriruhtinaskunnassa tutustua ainakin varuskunta-paikkunnilla. Mannerheimille se tuli tutuksi viimeistään Pietarissa Nikolain ratsuväkikoulussa, kun hän 20-vuotiaana aloitti siellä

opintonsa. Veijo Meri kertoo Mannerheim-elämäkerrassaan kuinka tämä länsisuomalainen kartanonpoika toisen luokan keväällä tutustui ensimmäisen kerran Suureen paaston. Syödäkseen hän sai vain kylmää kalaa ja sienii - ja oli kauhuissaan.

Ortodoksisuus osana elämää

Venäjällä keisari, Bysantin tapaan, oli Jumalan asettama kirkon pää. Koska tsaari oli myös armeijan ylipäällikkö, oli luonnollista että ortodoksiset jumalanpalvelukset kuuluivat sotilaan jokapäiväiseen elämään. Kun Mannerheimin onnistui pian ratsuväkikoulun jälkeen siirtyä valiojoukkoihin, Kaartin ratsuväkiprikaatiin

kuuluvaan chevalierkaartin rykmenttiin, ortodoksisuuden läsnäolo korostui. Ei vain siksi että rykmentin kunniakomentaja oli tsaaritar, vaan siksi että kavaljeerikaartilaiset usein vastasivat valtiollisten ja kirkollisten merkkitapausten yhteydessä sotilaallisista edustustehtävistä.

Tunnettuhan on kuva, jossa Mannerheim Nikolai II:n kruunajaisissa marssii tsaarin edessä toisen pitkän suomalaisen chevalierupseerin, paroni von Knorringin, rinnalla.

Kun Mannerheim palveli tsaaria kolmekymmentä vuotta, viime vuodet jopa hallitsijan seuruekenraalina, on selvää että hän oli perehtynyt - hänen oli pakko perehtyä - ortodoksisuuteen ainakin jumalanpalveluskäy-

täntöjen osalta. Kaartinrykmentin jälkeen Mannerheim palveli jonkin aikaa apulaisjohtajana hovitaliollahallinnossa, jonka kirkko oli Moikan varrella sijaitseva Käsittätehdyin Kristusikonin kirkko. Siellä Mannerheimilla oli oma, tarkoin määrätty paikkansa erään pilarin juurella. Samassa kirkossa siunattiin venäläisten rakastama runoilija Pushkin 60 vuotta aikaisemmin talvella 1837.

Nuorempana Mannerheim oli jatkuvissa taloudellisissa vaikeuksissa eläen ja koulutustuen upseerinuraan sukulaisten, kummien ja ystävien armeliaisuuden varassa. Tähän tuli helpotus kun hän 25-vuotiaana 1892 solmi avioliiton Anastasia Arapovan, venäläisen kenraalin varakkaan orpotyttären, kanssa. Sekä avioliiton että uransa vuoksi Mannerheim tuohon aikaan vakavasti harkitsi ortodoksisen kirkkoon liittymistä. Mutta jouduttuaan tässä asiassa vaimon suvun painostuksen kohteeksi, hän luonteensa mukaisesti luopui ajatuksesta. Pariskunnan kaksi tyttäretä kastettiin ortodokseiksi, mutta Mannerheim itse pysyi luterilaisen seurakunnan jäsenenä elämänsä loppuun asti. Avioliitto jäi lyhyeksi vaimon lähtiessä omille teilleen jo muutaman yhteisen vuoden jälkeen. Asumusero astui voimaan 1902, mutta lopullisen avioeron Mannerheim haki ja sai kuitenkin vasta 1919. Syyt olivat sekä yleisiä että yksityisiä. Juuri itsenäistyneessä, luterilaisessa Suomessa ei valtiomiehen ollut, Mannerheimin mielestä, suotuisaa olla naimisissa venäläisen ortodoksin kanssa. Viisissäkymmenissä olevaa kenraalia kutkutti toki myös haave uudesta avioliitosta. Ollessaan Intiassa metsästysretkellä 1937, sotamarsalkaksi ylennetty puolustusneuvoston puheenjohtaja sai tiedon, että Anastasia Mannerheimin elämä oli päättynyt Pariisissa. Heti kotiin palattuaan Mannerheim pyysi toimittamaan Helsingin Pyhän Kolminaisuuden kirkossa muistopalveluksen entiselle vaimolleen.

Uskonnollinen mies?

Oliko Mannerheim siis uskonnollinen? Tai oliko hän peräti salaortodoksi? Tiedetään, että Venäjän-Japanin sodassa Mannerheim kantoi kaulassaan pientä Kristus-ikonin, jonka hän oli saanut lahjaksi rykmenttinsä upseereilta, mutta se kai oli yleinen tapa, että rintamalla lähtevälle toverille toivottettiin Jumalan ja Jumalanäidin suojelusta. Joku viime sotien päämajakaupungissa ylipäällikön kanssa saunaan päässyt on muistellut hänellä olleen tuolloin kaulassaan pieni risti.

Lokakuun vallankumouksen jälkeen Suomeen palasi Mannerheimin tavoin sadoittain Venäjällä palvelleita suomalaisia virkamiehiä, armeijan ja laivaston upseereita sekä elinkeinoelämän piirissä toimineita henkilöi-

tä. Monet venäläisetkin aristokraatit valitsivat Suomen joko kauttakulkupaikaksi tai pysyväksi uudeksi kotimaakseen, joukossa jopa keisarillisen suvun jäseniä. Heistä monien kanssa Mannerheimilla oli elinikäinen ystävyysuhde. Hän tapasi heitä Suomessa ja lukuisilla ulkomaan matkoillaan, ja kävi heidän kanssaan kirjeenvaihtoa. Kirjeistä voidaan havaita, että hän hyvin tunsi ortodoksiset toivotukset, tavat ja sanonnat.

Ollessaan puolustusneuvoston puheenjohtaja 1930-luvulla Mannerheim vieraili muuttaman kerran Laatokan luostarisaarilla. Siihen hänellä oli pätevä ammatillinen syy, olivathan sekä Valamon että Konevitsan linnakkeet osa Laatokan alueen rannikkopuolustusta. Mutta hänen tiedetään myös osallistuneen hartaudella ja kunnioituksella luostareiden jumalanpalveluksiin. Ikonien kunnioittamisen, tuohusten syyttämisen ja mahdollisen rukouksen hän kuitenkin halusi tehdä yksityisesti, korkeintaan tuttujen pappismunkkien seurassa heiltä siunauksia pyytäen. Luostareiden arkistoissa on maailmansotien väliseltä ajalta jonkin verran kirjeenvaihtoa ja valokuvia Mannerheimin luostarivierailuista ja suhteista veljestöihin. Yksi valokuvista on otettu 1937 Konevitsan igumenintalon ovella. Siinä sotamarsalkka seurueineen poseeraa vanhan ystävänsä igumeni Mavrikin kanssa. Igumeni oli nuoruudessaan Mannerheimin tavoin opiskellut Nikolain ratsuväkikoulussa.

Avuksi itselle ja muille

Viime sotien aikana Mannerheimin panos ortodoksisen väestön osan hyväksi näkyi

mm. päämajan käskyinä, jotka helpottivat luostareiden evakuoiteja. Ilman riittäviä resursseja huomattavasti suurempi osa sekä Valamon että Konevitsan omaisuudesta olisi jäänyt varsinkin jatkosodan jalkoihin. Toinen, ehkä vähemmän tunnettu, on hänen suhtautumisensa suomalaisten valistusupseereiden toimintaan Itä-Karjalan sotilashallintoalueella. Valistusupseerit olivat usein kansalismiellisiä, luterilaisia pappeja ja opettajia, jotka pyrkivät ”suomalaistamaan” paikallista karjalankielistä ortodoksisväestöä. Ortodoksisen sotilaspappien valitettua asiasta, valistusupseerien toimintaan ja asenteisiin saatiin miehitysajan loppupuolella muutoksia. Se tuskin olisi onnistunut ilman ylipäällikön tukea.

Edellä kerrotun valossa voi kuvitella, ettei Mannerheimin suhde ortodoksisuuteen ollut pelkästään rituaalista, keisarin palveluksessa välttämättömyytenä opittua. Mannerheim oli koko ikänsä hyvin tarkka ulkoisesta kuvastaan. Se, ettei hän halunnut niissä vaiheissa elämäänsä jolloin hänellä oli kansakunnan keulakuvan rooli, leimautua mihinkään kirkkokuntaan, saattoi olla laskelmoitua. Suomen valtionhoitajana ja sotiemme johtajana, ei sopinut tulla kaapista ulos ainakaan venäläiseen perinteeseen kiintyneenä ortodoksinä. Se kuitenkin tiedetään, että viimeisinä vuosinaan, hän yksityishenkilönä kävi Pyhän Kolminaisuuden kirkossa ja Sveitsiin muutettuaan Lausannen venäläisortodoksisen kirkon ehtoopalveluksissa.

Seppo Salmi

Mannerheim seurueineen Valamon Smolenskin skiiitalla todennäköisesti elokuussa 1934. Keskellä skeemapappismunkki Jerfem.

KUVAT: ARKKIPIISPAN KANSLIA, RISTO AIKONEN, HENNA HIETAINEN, ESKO IKONEN

Mikkelin piispa Seppo Häkkinen luovutti Savonlinnassa 22. helmikuuta Pyhien Sakariaan ja Elisabetin kirkon ortodoksiselle kirkolle.

ARKKIPIISPAN KATSAUS KIRKKOVUOTEEN 2016–2017

Arkkipiispa Leon kirkkovuosi rakentui monien matkojen jos syvien arvokeskustelujenkin kautta monimuotoiseksi kokonaisuudeksi.

Kirkkovuosi alkoi historiallisten temppelien juhlilla. Turussa juhlittiin (4.9.) marttyyri Aleksandran kirkon vihkimisen 170-vuotisjuhlaa ja Vaasassa (17.–18.9.) Pyhän Nikolaoksen kirkon 150-vuotisjuhlaa. Niiden välissä vietettiin (11.9.) myös Helsingin Kampin synagogan 110-vuotisjuhlaa.

Kirkkovuosi huipentui Pyhän Kolminaisuuden kirkon ja seurakunnan 190-vuotisjuhliin Helsingissä (26. – 27.8.).

Valamon kansanopiston avaamisesta tuli kuluneeksi 30-vuotta. Sitä juhlittiin liturgialla ja juhlalla Valamossa (30.10.).

Maaliskuussa valitut kirkolliskokousedustajat (1.6.2016–31.5.2019) kokoontuivat ensimmäiseen kirkolliskokoukseen Valamoon 28.–30.11.

Tallinnan ja Viron metropoliitta Stefanos toi Ekumeenisen patriarkan Bartolomeoksen tervehdyksen Lintulan Pyhän Kolminaisuuden luostariin, jossa vietettiin (16.12.) kiitosjuhlaa virkaanasettamiseni 15-vuotispäivän

kunniaksi.

Ortodoksisen seminaarin peruskorjatut rakennuksen vihittiin (11.1.) käyttöön Joensuussa.

Laskiaisviikon keskiviikkona (22.2.) pidettiin Pyhien Sakariaan ja Elisabetin kirkon ekumeeninen luovutusjuhla Savonlinnassa.

Armenian katolikos ja patriarkka Karekin II vieraili (18.–22.3.) seurueineen Helsingissä, Kuopiossa, Valamossa ja Joensuussa.

Suuren viikon ja pyhän pääsiäisen 2017 vietin Pyhimmän Jerusalemin patriarkan Teofiloksen ystävällisestä kutsusta ylösnousemuskaupungissa Jerusalemissa.

Kesäkuussa tuli kuluneeksi 40 vuotta Valamon Kristuksen kirkastumisen kirkon vihkimisestä (4.6.) ja viisi vuotta (17.6.) Lintulan luostarin igumenian Marinan kuolemasta.

Profeetta Elian kirkon vihkimisen 60-vuotisjuhla vietettiin Iisalmessa Iljan praasniekana (19.–20.7.).

Elokuussa juhlittiin Valamossa (6.8.) igumeni Sergein 20 vuotta jatkunutta kautta

luostarin johtajana ja Viipurissa (18.–20.8.) Moskovan ja koko Venäjän patriarkan Kirillin johdolla hiippakunnan 125-vuotisjuhla.

Kirkkojen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen johdon perinteinen tapaaminen pidettiin johdollani Kuopiossa (21.8.). Siihen ottivat osaa kenraali Jarmo Lindberg, kenraaliluutnantti Jaakko Kaukanen, Turun ja Suomen arkkipiispa Kari Mäkinen, kirkkohallituksen kansliapäällikkö Jukka Keskitalo, kenttäpiispa Pekka Särkiö, kenttärhovasti Janne Aalto ja ortodoksisen seminaarin johtaja pastori Mikko Sidoroff.

Uusia pappeja vihittiin Joensuuhun (Mikko Mentu 26.9.) ja Helsinkiin (Anssi Jalonen 23.7., Johannes Lahtela 15.8., Juuso Vola 27.8.).

Diakoneja vihittiin Joensuuhun (Joonas Ratilainen 26.9.), Helsinkiin (munkki Foma 19.3.) ja Iisalmeen (Otto Laukkarinen 13.8.).

Kutsun tuonilmaisiiin saivat rovasti Leo Huurinainen (24.6.) ja rovasti Kosti Heikkinen (23.8.).

Patriarkka Teofilos lukee pääsiäispäivänä 16. huhtikuuta ehtoopalveluksen evankeliumia Pyhän haudan kirkossa Jerusalemissa.

Nuorisodelegaatio Konstantinopolista vieraili kirkkomuseossa Kuopiossa 19. heinäkuuta.

Arvot ovat memoriaa

Vuoden aikana Suomessa keskusteltiin monella foorumilla arvoista. Yksi tällaisista arvokeskusteluista käytiin Turun kirjamestajien yhteydessä (30.9.), jossa Euroopan kristillisiä arvoja pohdittiin yhdessä arkkipiispa Kari Mäkisen ja presidentti Tarja Halosen kanssa.

Paneelin teema ”Suomi suurten valintojen edessä. Mille eurooppalaisille arvoille Suomea rakennetaan?” toi esille monia mielenkiintoisia näkökulmia.

Meille ortodokseille arvot ovat ennen kaikkia muistia, memoriaa. On vaikeaa sisäistää arvoja, joilla ei ole kiinnekohtaa historiassa. Sen vuoksi termit kuten ”tasa-arvo” tai ”monikulttuurisuus” pitäisi avata johonkin historiasta tuttuun.

Eurooppalaisuuden dilemma syntyi toisen maailmansodan jälkeen. ”Eurooppalaisilla” arvoilla tarkoitetaan usein Berliinin, Brysselin tai Tukholman arvoja, joiden vastavoimana ovat Kiovan, Jerevanin tai Moskovan arvot.

Jos monikulttuurisuus on eurooppalainen arvo, ei sen raja voi kulkea Riianlahdelta Adrianmerelle! Eurooppalaiset arvot ovat laajempia kuin maantieteellisen Euroopan rajat. Eikö Kanadakin ole arvoiltaan eurooppalainen?

Ennen eurooppalaisten arvojen määrittelyä on käytävä myös läpi, mistä tulevat maanosamme ortodoksiset, katolilaiset tai protes-

tanttiset arvot ja millaisina ne voivat yhdes-
sä tai erikseen muodostaa Euroopan kristil-
liset arvot.

Kansallisuuden ja etnisyyden ero

Ortodoksit suhtautuvat penseästi hengellisten ja maallisten asioiden jakoon. Tästä johtuu se, että esimerkiksi Lutherin mukainen avioliiton määrittäminen ei sakramentiksi, vaan maalliseksi asiaksi, ei mahdu vanhan kirkon logiikkaan.

Idän ortodoksisen kirkon edustajina on myös syytä korostaa, miten moderni islamofobia on Euroopan lännen ilmiö. Balkan ja itäinen Eurooppa ovat eläneet vuosisatoja sovussa eurooppalaisen islamin kanssa. Bosnian, Kazanin, Krimin ja Volgan alueiden islamilaiset kansat ovat identiteetiltään eurooppalaisia siinä missä alueiden muiden uskontojen edustajat.

Kansallisuus ja etnisyydet ovat historiallisesti eri asioita. On tärkeää, että valtio ymmärretään eri etnisten ryhmien liittona eikä yhden uskonnon tai kielen määrittäminä entiteettinä. Tämä käy kuitenkin yhä vaikeammaksi, mitä kauemmaksi historias-
sa mennään. Keitä olisivat kansallisuuden nykykriteerein esimerkiksi gootit, frankit tai rosit tai venäläiset? ”Kansat” olivat ennen kansallisvaltioita paikallisentiteettejä.

Reformaatio muutti tätä kuvaa luomalla

demokratisoidun uskonnollisuuden. Kärjistäen voisi sanoa, että katolilainen ymmärrys ”palkkiosta taivaassa” muuttui reformaation seurauksena ”palkkioksi maan päällä”.

Arkkipiispa Leo

Patriarkka Kirill johti Viipurin hiippakunnan 125-vuotisjuhlaliturgiaa 19. elokuuta.

SUVI-TUULI KANKANPÄÄ / SUOMI 100

Suomi on 100-vuotias!

Itsenäisyyspäivänä 6. joulukuuta huipentuu Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhluvuosi.

100-vuotiaan maamme juhluvuonna itsenäisyyden juhlinta alkaa jo itsenäisyyspäivän aattona, tiistaina 5.12. ja ulottuu Suomen ohella eri puolille maailmaa.

Tilaisuuksia ja tapahtumia järjestävät valtionhallinto, kunnat, kaupungit, järjestöt, yritykset ja yksityiset kansalaiset. Itsenäisyyspäivän ympärille on tulossa runsaasti sekä perinteisiä että uusia juhlallisuuksia, ja ohjelma ulottuu usealle päivälle.

Itsenäisyyspäivän juhlintaa edeltää Suomen syntymäpäiväviikko, joka sisältää erilaisia tekoja satavuotiaalle. Viikon aikana mm. Luminous -valotaideteokset valaisevat erilaisia kohteita ympäri Suomen. 28.-29.11. valaistaan mm. Savolinnassa Olavinlinna. Syntymäpäiväviikolla Suomi saa myös Talvisodan kansallisen muistomerkin Helsingin Kasarmitorille ja Oulussa järjestetään valtakunnallinen Suomi 100 -juhla.

Itsenäisyyspäivän aattona, tiistaina 5.12. eduskunta kokoontuu päivällä juhlaistuntoon. Illalla kello 18 järjestetään Suomen it-

Suomi
Finland
100

senäisyyden satavuotisjuhlan virallinen avaus Helsingin Kauppatorilla. Samaan aikaan koko Suomessa käynnistyy itsenäisyyspäivän juhlaliputus, ja sinivalkoiset valot syttyvät eri puolilla maata. Yleinen juhlaliputus jatkuu sisäministeriön poikkeuksellisella ohjeella yhtäjaksoisesti yön yli aina itsenäisyyspäivän iltaan asti. Lippu valaistaan liputuksen ajaksi.

Itsenäisyyspäivää 6.12. rytmittävät viralliset juhlallisuuudet. Päivä käynnistyy monissa kirkkoissa juhla jumalanpalveluksilla ja Finlandia-hymnillä kello 10. Helsingissä Uspenskin katedraalissa metropoliitta Ambrosius toimittaa Itsenäisyyspäivän kiitosrukouspalveluksen – Suomi 100 klo 11.

Maamme itsenäisyyden turvanneita sankarivainajia muistetaan haudoilla kunnivartioin eri puolella Suomea, ja Kuopiossa

KATRILEHTOLA

järjestetään puolustusvoimien itsenäisyyspäivän valtakunnallinen paraati. Ylioppilaiden soihtukulkueet, tasavallan presidentin juhlavastaanotto sekä sinivalkoiset ilotulitukset kruunaavat historiallisen päivän iltaa.

Jokainen voi kunnioittaa maamme 100-vuotiasta historiaa omalla tavallaan. Työpaikat, yritykset ja arjen yhteisöt voivat järjestää esimerkiksi sinivalkoisen kahvihetken itsenäisyyspäivän aattona. Juhlan ajaksi kannustetaan myös valaisemaan työpaikkoja ja koteja sinivalkoisin valoin. Sinivalkoiset valot sytytetään itsenäisyyspäivän aattona 5.12. klo 18 ja valaisu päättyy torstaiamuna 7.12. klo 9 mennessä. Perinteiseen tapaan itsenäisyyspäivän iltana kodeissa sytytetään ikkunoille kaksi kynttilää klo 18.

Lisätietoa: www.suomifinland100.fi

Historia

Suomenkielisten kirkko Venäjällä

Jo 1900- luvun alussa Venäjällä, Volgovan kylässä toimi venäläis-suomalainen seurakunta, jossa jumalanpalvelukset toimitettiin sekä venäjäksi että suomeksi.

Venäjän imperiumin ainoa pyhälle suurmartyyri Irinalle pyhitetty kirkko oli Hattsinan hiippakunnan Volgovan kylässä, joka sijaitsee Tallinnaan johtavan tien varrella, 40 kilometrin päässä Pietarista. Kylän maat omisti varakas Golubtsovin perhe.

Valtion rahaministerinä toiminut Fjodor Golubtsov päätti rakennuttaa kartanonsa maille kivisen kirkon pyhän suurmartyyri Irinan kunniaksi ja sai toukuussa vuonna 1809 hankkeelleen luvan. Kivikirkko ja sen viereen rakennettu pieni rukoushuone valmistuivat 1812 ja ne pyhitettiin 22.6.1817 Golubtsovin perheen kotikirkoksi.

Volgovan kartanoon kuuluvassa kylässä asui sekä venäläisiä että suomalaisia, niin ortodokseja kuin myös luterilaisia. Vuonna 1904 kylässä vieraili Pietarin hiippakunnan apulaispiispa, Jamburskin piispa Sergei (Starogorodskij), joka myöhemmin toimi Suomen arkkipiispana ja lopulta Moskovan patriarkkana. Piispa oli tekemässä seurakunnantarkastusta Pietarhovin ja Tsarskoje Selon kihlakunnissa, ja kiinnitti huomiota luterilaisten keskuudessa asuvien venäjää taitamattomien suomalaisten ortodoksien huonoon kirkolliseen asemaan. Ratkaisuksi piispa Sergei ehdotti, että pyhän Irinan kirkossa alettaisiin toimittaa jumalanpalveluksia suomenkielellä.

Piispa Sergein ehdotus hyväksyttiin ja vuonna 1909 Pietarin ja Laatokan metropoliitta Antoni (Vadkovskij), joka aiemmin oli toiminut Suomen hiippakunnan arkkipiispana, antoi määräyksen perus-

taa Volgovan kylään venäläis-suomalaisen seurakunnan ja toimittaa palveluksia molemmilla kielillä. Seurakuntaan liittyi jäseniä myös kuudesta naapurikylästä ja siitä muodostui elävä sisälähetysseurakunta suomalaisille ja virolaisille. Kommunistit sulkiivat pyhän Irinan kirkon vuonna 1936 ja seurakunnan pappi vangittiin. Saksalais miehityksen aikana seurakunta aloitti toimintansa uudestaan, mutta sotilaat käyttivät kirkkoa varastona ja palvelukset toimitettiin seurakuntakoulun kotikirkossa.

Sodan jälkeen kirkko toimi kyläklubina 1990-luvun alkuun saakka, jolloin se suljettiin ja rakennus alkoi hiljalleen rapistua. Samaisen vuosikymmenen puolivälissä rakennus luovutettiin Moskovan patriarkaatille ja pyhän Irenen seurakunta rekisteröitiin vuonna 2002. Sen perustajiin kuului myös suomalaisia, jotka olivat saaneet kasteen kyseisessä kirkossa ennen sotaa.

Ensimmäisenä kunnostettiin tsasouna, joka vihittiin käyttöön 18.5.2004 pyhän Irinan juhlapäivänä. Kunnostettava olevassa, klassismia edustavassa tiilikirkossa toimitettiin ensimmäinen liturgia vuonna 2008.

Volgovan kartanosta on jäljellä enää vain kivijalka. Menneistä ajoista kertovat kuitenkin vielä kartanon puisto ja pyhän suurmartyyri Irinan pyhäkkö, jossa toivotaan jatkossakin kuuluvan suomenkieltä.

Piispa Arseni

VIERASKIRJA

Itsenäisyytemme korvaamaton arvo

Olen saanut kuluneen vuoden toimia Iisalmen seurakunnan valtuutettuna. Kiitos seurakuntavaleissa äänestäneille luottamuksesta. Valtuutetun roolissa on tullut tutuksi myös seurakuntamme itsenäisyyden historia. Kiuruveden ortodoksinen seurakunta aloitti toimintansa 1950-luvun alussa. Valtiollisen itsenäisyyden ollessa uhattuna ryhdyttiin mittaviin evakointitoimiin. Suis-tamon seurakunnan ortodoksit, isäni Johannes heidän mukanaan, asettuivat Kiuruvedelle evakokotipaaleen päätteeksi. Kiuruveden seurakunnan alueelle, kattaen Pohjois-Pohjanmaan eteläiset osat, koottiin evakot samalta seudulta. Tämä oli seurakuntamme itsenäisyyden alku.

Vuoden 2016 alusta Kiuruveden ortodoksinen seurakunta liittyi osaksi Iisalmen seurakuntaa. Oli pakko hyväksyä tosiasia, että seurakuntalaisten määrä oli vähentynyt siinä määrin, että itsenäisen seurakuntana jatkamiselle ei ollut edellytyksiä. Seurakuntien yhdistäminen on sujunut kitkattomasti. Kiuruveden entisen seurakunnan alueella jumalanpalvelukset ja muut kirkolliset toimitukset ovat toimineet sovitulla tavalla. Vaikka resurssit ovat niukat, on pyhäköt voitu pitää kunnossa. Kerhotoimintaan on jatkunut. Vapaaehtoisten ihmisten työpanos on monessa asiassa korvaamaton.

Yhdistymisen myötä on valtuutettuna tullut selväksi, että aikaisemmat ratkaisut Iisalmissa hotelli Artosta koskien horjuttavat seurakunnallista eheyttä. Asiaansa vilpittömästi uskoneet ja yksinomaan seurakunnan hyvää tavoitelleet ihmiset ovat joutuneet vastuunkantajiksi. On kaikkien seurakuntalaisten edun mukaista, että asian käsittelylle saadaan piste, keskinäinen luottamus palautettua ja ansiokasta työtä tehneiden seurakuntalaisten ja kirkonisien maine palautettua. Näin toimien voidaan varmistaa se, että Iisalmen seurakunnan toiminta itsenäisenä seurakuntana tulee turvatuksi. Juuri jatkuvuutta ja vakautta me yläsavolaiset ortodoksit eniten tarvitsemme.

Astuminen kirkkoon ja osallistuminen palvelukseen on hyvin rauhoittava ja elämyksellinen tapahtuma. Kirkkolaulu, suitsukkeiden tuoksu, kirkon valot ja värit, ikonostaasi ja kunkin kirkkopyhän harras sanoma luovat yhdessä ainutlaatuisen tunnelman kirkkoihimme. Maalliset huolet voi ainakin hetkeksi heittää pois. Seurakuntamme opetus antaa hyvän perustan rakentaa oma tie jota kulkea ja kristillisen etiikan jonka mukaan elää ja toimia.

Jarmo Muinieka

Seurakuntien tulevaisuus puntarissa

Karjalan hiippakunnassa on meneillään selvitystyö seurakuntien uudelleenjärjestäytymisestä.

Kirkollishallitus päätti 8.9. käynnistää yhteistyössä Karjalan hiippakunnan seurakuntien kanssa selvityksen, jonka tavoitteena on seurakuntien uudelleenjärjestäytyminen. Arkkipiispan esityksessä tavoitteeksi on asetettu kaksi seurakuntaa ja tavoiteaikatauluksi vuosi 2020.

Arkkipiispan kutsusta Karjalan hiippakuntien kirkkoherrat kokoonoutuivat Kuopioon 18.9. keskustelemaan esityksen sisällöstä ja siitä, mitä se käytännössä tarkoittaa. Kokoukseen osallistui myös kirkollishallituksen pappisjäsen rovasti Markku Salminen. Isä Markku avasi esityksessään päätöksen sisältöä ja peilasi sitä muutosjohtamiseen. Kirkkoherrat keskustelivat prosessin kulusta ja tulevista haasteista.

Arkkipiispa nimesi prosessin eteenpäin viemiseksi ohjausryhmän, johon kuuluvat Kuopion kirkkoherra Timo Honkaselkä, Joensuun kirkkoherra Tuomas Järvelin, palvelukeskuksen johtaja Sirpa Koriala, Ilomantsin kirkkoherra Ioannis Lampropoulos ja Jyväskylän kirkkoherra Timo Mäkirinta. Ohjausryhmän tavoite on seurata selvityksen etenemistä ja aikataulua.

Kirkollishallitus on lähettänyt asian lausunnoille Karjalan hiippakunnan seurakuntiin. Lausunnon liitteeksi seurakunnilta toivotaan esityksestä nelikenttäanalyysi (SWOT) helpottamaan eri näkökulmien löytämistä asiassa. Lausunnot on pyydetty lähettämään kirkollishallituksen sähköpostiin joulukuun mennessä.

Lausunnoissa voi tuoda esille myös mahdollisia vaihtoehtoisia seurakuntien yhteisiä malleja, jotka turvaavat kirkon toiminnan Karjalan hiippakunnan alueella pitkällä aikavälillä.

Selvitystyön ohjausryhmä tiedottaa prosessin etenemisestä Aamun Koitossa. Asia on esillä myös kirkon ja seurakuntien sivuilla.

Seurakuntalaiset voivat edelleen osallistua muutosprosessiin vastaamaan kyselyyn, joka avautuu tästä linkistä:
<https://fi.surveymonkey.com/r/karjalanhpkkysely>

Valamon kirjakerhosta uutta ortodoksista kirjallisuutta

Ortodoksisuus, kirkon traditio kiinnostaa suomalaisia kirkkokuntaan katsomatta. Ortodoksisella kirjallisuudella on Suomessa näin runsaasti lukijoita. Yksi merkittävimmistä kustantajista on Valamon luostari, jolta on ilmestynyt jo yli sata teosta vuoden 1970 jälkeen.

Valamon kirjakerho tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden hankkia uutta ortodoksista kirjallisuutta kotiin postitettuna, jäseneduin jopa ennen kirjojen julkista ilmestymistä.

Tutustu kirjakerhoon ja sen tarjontaan osoitteessa www.valamo.fi.

Hyvää Kristuksen syntymäjuhlaa!

"Tänään on korkeudesta luoksemme tullut Vapahtaja, kirkas Kointähti, ja me pimeydessä ja varjossa olleet olemme löytäneet totuuden, sillä Herra on syntynyt Neitseestä."

Kristuksen syntymän juhlan hymneistä

Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta toivottaa kaikille riemullista Kristuksen syntymän juhlaa ja Jumalan varjelusta ja siunausta Herran vuodeksi 2018 – sillä kanssamme on Jumala!

UUSI VUOSI UUSI KALENTERI

On aika tarttua uuteen kalenteriin. Tänä vuonna ortodoksisen kirkkokalenterin ulkoasu poikkeaa totutusta. Kierresidotun kalenterin sivukoko on entistä suurempi ja sen kannessa on Jumalansyntyttäjän ikoni. Kalenterissa on myös kuminauha, jolla sen saa suljettua tiiviisti. Muutokset perustuvat viime vuosien kalentereista kerättyyn palautteeseen.

Kalenterin tekstin pistekoko on suurennettu. Siinä on myös enemmän tilaa merkintöjä varten. Jokaisen päivän kohdalla on tieto kyseisenä päivänä muisteltavista pyhistä, Raamatun lukukappaleista ja nimipäiväänsä viettävistä. Myös paasto- ja juhla-aikojen symbolit ovat ennallaan. Kalenterin lopussa on 100-sivuinen matrikkeliuus, joka sisältää mm. kaikkien Suomen ortodoksisten seurakuntien ja kirkon keskeisimpien järjestöjen ja yhteistyökumppanien yhteystiedot.

Monet seurakunnat tilaavat kalenteria myyntiin, mutta sen voi tilata myös suoraan kustantajan verkkokaupasta: <http://www.maahenki.fi/tuote/943/ortodoksinen-taskukalenteri-2018>

Kirkkomme maailmalla

Konstantinopolin patriarkaatti

Turkissa Istanbulissa (entinen Konstantinopoli) pääpaikkaansa pitävä Konstantinopolin patriarkaatti (kreik. Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, turk. *Rum Ortodoks Patrikhanesi*) on vaikutusvaltaisin neljästätoista ortodoksisesta paikalliskirkosta. Se on yksi kristillisen kirkon viidestä vanhasta patriarkaattista. Neljä muuta ovat Rooman, Aleksandrian, Antiokian ja Jerusalemin patriarkaattit, joista Rooman päämies paavi johtaa katolista kirkkoa.

Patriarkaatin jäsenmääräksi on arviolta kolmea ja puolta miljoonaa, vaikka pääpaikalla Turkissa elää arviolta alle kymmenentuhatta ortodoksia. Vaikka Konstantinopolin patriarkaatti ei ole jäsenmäärältään kaikkein suurin paikalliskirkko, niin sillä on kuitenkin historiansa vuoksi yhä johtava hengellinen asema. Rooman piispaa pidettiin vanhastaan arvoltaan ensimmäisenä, ja vuonna 381 Konstantinopolissa pidetty toinen ekumeeninen kirkolliskokous päätti, että Konstantinopolin piispalla oli kunniasija toisena Rooman piispan jälkeen, koska Konstantinopoli oli ”Uusi Rooma”, valtakunnan silloinen pääkaupunki. Konstantinopolin patriarkka sai 500-luvun alussa vielä arvonimen ekumeeninen patriarkka.

Patriarkaattia on johtanut vuodesta 1991 alkaen Konstantinopolin, Uuden Rooman, arkkipiispa ja ekumeeni-

nen patriarkka, Bartolomeos I. Vuodesta 1601 lähtien patriarkaatin keskus on sijainnut entisessä nunnaluostarissa Kultaisen sarven läheisyydessä Fenerin kaupunginosassa. Konstantinopolin patriarkaatin toiminta Turkissa rajautuu lähes yksinomaan Istanbuliin. Varsinaisia hiippakuntia ei siellä ole, mutta Istanbul on jaettu metropoliittojen johtamiin Peran, Tatavlan, Ipsomatian, Bosporin ja Fenerin alueeseen. Niissä on yhteensä 50 kirkkoa, joissa palveluksia toimittaa 28 pappia ja kaksi diakonia. Istanbulissa asuvat metropoliitat toimivat pääosin hallinnollisissa tehtävissä. Kaupungissa on kaikkiaan 10 luostaria. Tunnetuin niistä lienee Halkin saaren Pyhän Kolminaisuuden luostari. Sen yhteyteen perustettiin vuonna 1844 teologinen koulu, joka on valitettavasti ollut suljettuna jo useita vuosikymmeniä.

Patriarkaatin päätoiminta-alueita ovat Kreeta, Dodekanesian saaristo, Pohjois-Kreikka ja Yhdysvallat. Myös Athosvuori ja sen luostarit kuuluvat patriarkaatin hallintoon. Suomen ortodoksinen kirkko on kuulunut Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkaattiin autonomisena kirkkona vuodesta 1923. Vastaava asema on Viron apostolisella ortodoksisella kirkolla. Kreetan kirkolla on puoliautonominen asema.

Piispa Arseni

media

YLE Radio 1

21.11. Iltahartaus klo 18.50

arkkipiispa Leo.

22.11. Aftonandakt klo 19.15

rovasti Sergius Colliander.

25.11. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50

palvelukeskuksen johtaja Sirpa Koriala.

26.11. Liturgia klo 11–12

Pyhän apostoli ja evankelista Johannesen ja Karjalan valistajien kirkko, Ortodoksinen seminaari, Joensuu.

10.12. Liturgia klo 11–12

Pyhän Johannes Kastajan syntymän kirkko, Kemi.

16.12. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50

kanttori Anneli Pietarinen.

19.12. Iltahartaus klo 18.50

diakoni Osmo Kurola.

24.12. Ehtoopalvelus klo 18–18.45

Profeetta Elian kirkko, Iломantsi. Palvelus alkaa kirkossa kello 16.30.

25.12. Liturgia klo 8–9

Profeetta Elian kirkko, Iломantsi.

26.12. Liturgia YleTV1 klo 10–11.30

Apostolien Pietarin ja Paavalin sekä Pappismarttyyri Blasioksen kirkko, Pielavesi.

Opetuspuheen pitää arkkipiispa Leo.

14.1. Liturgia klo 11–12

Jumalansynnyttäjän suojeluksen kirkko, Lappeenranta.

Ortodoksinen liturgia radioidaan noin joka toinen sunnuntai, aamuhartaudet lähetetään kuukauden kolmantena lauantaina ja iltahartaudet kuukauden kolmantena tiistaina. Liturgia lähetetään sunnuntaisin klo 11 alkaen, Iltahartaudet tiistaisin klo 18.50 ja aamuhartaudet lauantaisin klo 6.15 ja 7.50. YLE Radio 1. Radiopalvelukset ja -hartaudet ovat kuunneltavissa Yle Areenassa.

De svenska radiogudstjänsterna och andakterna sänds i Radio Vega.

Valamon opilla taidemaalariksi

Taistelua erakkomajassa. Victor Terosen elämää ja taidetta.

Heikki Makkonen, Asta Makkonen
Suojärven Moisseinvaaralaiset ry. 2017. 191 sivua.

Asta ja Heikki Makkosen ”Taistelua erakkomajassa” kirja avaa lukijalle näkymän varhain orvoksi jääneen rajakarjalaisen taiteilija Victor Terosen elämänvaiheisiin. Vuonna 1923 Moisseinvaarassa syntynyt Teronen kävi kansakoulun Valamon poikakodissa. Jo lapsuusvuosinaan piirtämistä ja maalaamista harrastanut Victor pääsi Valamossa munkkidiakoni Dosifein oppiin ja hankki perustiedot taiteilijan ammattiin.

Talvisotaa Victor pakeni äitinsä ja sisarensa kanssa Kuopioon, jossa hän opiskeli vaaturiksi. Kuopiosta Teronen muutti Savonlinnaan ja työskenteli vaaturina vuoteen 1946, jolloin jättäytyi vapaaksi taiteilijaksi. Avioituttuaan Aili Kärkkäisen kanssa hän työskenteli useaan otteeseen Savonlinnan Vapaaopiston kuvaamataitopiirin opettajana. Vuosina 1951–1953 Teronen opiskeli Helsingissä sekä Taideteollisessa oppilaitoksessa että Vapaassa Taidekoulussa. Opiskelurahoja hän hankki työskentelemällä Harjun pukimossa vaaturina.

Palattuaan opintojen jälkeen Savonlinnaan teokset alkoivat käydä kaupaksi, mutta lisäansioita oli hankittava lipunmyyjänä, ovimiehenä ja jopa järjestyksenvalvojan tehtävistä. Valamossa saatu ikonimaa-

lausoppi koitui hyödyksi, kun hän maalasi siirtokarjalaisille ikoneja. Teronen koetti saada tilauksia myös kirkolta siinä kuitenkaan onnistumatta. Myös toive päästä ikonimaalauksen opintoihin Ateenaan ei taiteilijan pettymykseksi toteutunut.

Victor Teronen teki muutamia julkisia teoksia, joista voi mainita Savonlinnan Ammattikoulun ruokasaliin tilattu ”Työn aamu” ja Savonlinnan Talvisalon kouluun maalattu ”Urheilijat”. Hän myös suunnitteli Savonlinnan Ammattikoulun ja Suojärven Pitäjätseuran pöytäviirin.

Useiden muiden taiteilijoiden tavoin Teronen omaksui 1960-luvun alussa abstraktin taiteen ja informalismin ihanteet. Sysäyksen uudelle hän sai Pariisiin ja Amsterdamiin suuntautuneelta opintomatkalta. Vuonna 1967 kuollut taiteilija esitteli viimeisissä näyttelyissään keskiaikaisten esikuvien mukaan öljyväreillä maalaamiaan ikoneja. Ikonit nousivat noihin aikoihin esiin myös Taidehallin ja Ateneumin näyttelyissä, aikakauslehtien artikkeleissa sekä Helsinkiin perustetun ikonimaalauspiirin saamasta huomiosta.

Elämäkertateos koostuu Heikki Makkosen tekemistä haastatteluisista, lehtiartikkeleista ja taidearvosteluista. Kuvituksena on runsaasti Terosen öljy- ja vesivärimaalauksia, mosaiikkeja sekä puupiirroksia. Valitettavasti osa kuvituskuvista on epätarkkoja, mikä häiritsee kirjan ulkoasua. Teoksen suuri arvo on vähän tunnetun taiteilijan elämänvaiheiden ja tuotannon esiinnostossa.

Piispa Arseni

Pakolaisena itsenäistyneessä Suomessa

Timo Tervonen

Vallien sisällä – vallien ulkopuolella

Kustantaja Karjalan Sivistysseura ry

Painovuosi 2015

Karjalan Sivistysseura ry on tehnyt hienon kulttuurityön kootessaan Timo Tervosen vuonna 1991 luovuttamasta käsikirjoituksesta omaelämäkerrallisen ja mukaansatempaavan tarinan. Tervonen oli kuusivuotias päätyessään perheensä kanssa Kotkan Kymminlinnan pakolaisleirille. Leirillä oli vienankarjalaisten lisäksi inkeriläisiä ja venäläisiä. Asukkaiksi otettiin

kaikkein vaikeimmissa asemassa olevia perheitä ja yksinäisiä ihmisiä. Kaikkien piti työskennellä ylläpitoa vastaan. Leirin nimi oli aluksi Keskitysleiri myöhemmin Pakolaishuoltola, joka kuvaakin nimenä paremmin paikan luonnetta.

Kirja alkaa Tervosen isän hautaan viemisellä. Leiriläiset haudattiin rivihautaan ja matkapappi kävi myöhemmin siunaamassa vainajan. Matkalla hautausmaalle vastaan tulee viisi miestä joista yksi sanoo, ”taas on yksi ryssä vähemmän.” Valitettavan usein tämä kuvaa kantaväestön suhtautumista pakolaisiin.

Kustantajalta on erinomainen ratkaisu säilyttää dialogi varsinaiskarjalan vienanmurteella puhuttuna. Lukija pysyy hyvin mukana

vaikka kieltä ei osaisikaan. Apuna on myös kirjan lopussa sanojen selitykset. Kieli on hersyvää, ilot ja surut kulkevat mukana niin arjessa kuin juhlassakin. Meidänkin kannattaa ottaa oppia siitä kuinka mutkattomasti vianalaiset suhtautuvat esimerkiksi kuolemaan.

”Pokoniekkujen”, vainajien valmistelu ”kropuun”, ruumisarkkuun panemista varten on kuvattu mieleenpainuvalla tavalla. Elämä leirillä on raskasta mutta myös täynnä iloa ja erikoisia ihmiskohtaloita. Ortodoksinen usko yhdistää pakolaisia, Kuhmon tai Viipurin matkapappia odotetaan paikalle.

Leirin perustaminen oli seurausta ns. Itä-Karjalan kansannoususta joka oli ajanut rajan yli Suomeen noin 11 000 pakolaista. Yhteensä pakolaisia tuli yli 30 000 henkeä, vianalaisten lisäksi Kronstadissa bolševikkeja vastaan kapinaan nousseita matruuseja, venäläisiä emigrantteja sekä neuvostovaltaa paenneita inkeriläisiä. Näin lukijalle syntyy pakosta vertailukohta nykypäivän pakolaisuuteen. Kuinka vähän me olemme loppujen lopuksi oppineet sietämään erilaisuutta. Ajattelemmeko sitä mikä on lopulta yksilön osa ja mahdollisuus vaikuttaa historian pyörteissä elämään?

Kirja päättyy talvisodan puhkeamiseen ja silloin Huoltolan nimellä toimineen leirin sulkemiseen. Timo Tervosen käsikirjoituksista löytyy aineistoa myös myöhemmistä Oulun Maikkulan leirille ja jatkosotaan keskittyvistä osioista. Onko niitä tarpeeksi uudeksi kirjaksi asti, jää nähtäväksi.

Markku Julkunen

Христианин и государство

«Всякая душа да будет покорна высшим властям, ибо нет власти не от Бога» (Рим. 13,1)

Основанием христианского вероучения является Личность нашего Спасителя. На суде у Пилата накануне Своих Крестных Страданий Иисус Христос назвал Себя Царем и добавил, что «Царство Мое не от мира сего» (Ин. 18,36). Это ощущение надмирности, присущее христианству, выражающееся в призыве следовать за Христом в Небесный Иерусалим, формулируется словами апостола Павла, говорящего, что мы: «Не имеем здесь постоянного града, но ищем будущего» (Евр. 13,14).

Подобная двойственность христианского мироощущения, по которому верующий, продолжая пребывать в мире, душой устремлен на Небо, заставляет задуматься, как же следует ему строить свои отношения с земной властью. За свою двухтысячелетнюю историю Церковь многое претерпела от нее – кровавые гонения, принесшие тысячи мучеников и исповедников, полное подчинение светскому государству и секуляризацию. Было время, когда она была Церковью господствующего большинства, и когда – сообществом гонимого всеми меньшинства, приобрела опыт выживания в языческих и инославных государствах.

Ответом на данный вопрос могут стать слова апостола Павла, обращенные еще к римлянам, в которых он утверждает, что всякая существующая власть от Бога. При этом неверное понимание самой апостольской фразы вызывает множество нареканий со стороны светского общества, обвиняющего христиан в инфантилизме и соглашательстве с государственной властью.

Вдумчиво осмысливая слова апостола, нужно критически оценивать весь исторический опыт Церкви, в котором было многое, в том числе и вполне заслуживающее подобных обвинений. Но историческая объективность заставляет нас видеть также и тысячи иных примеров проявления христианами нравственной принципиальности, стойкости и самопожертвования в попытках обличить грех государственных властей. В этом сонме мы видим святого Иоанна Крестителя, осудившего царя Ирода и поплатившегося за это своей головой, мучеников древности и новомучеников современности

твердо восставших против государственного богоборчества. Церковное Предание сохранило для нас многочисленные примеры обличения власть предержащих патриархами, святителями и преподобными отцами.

Слова апостола Павла вовсе не утверждают Богодуховенность всякой светской власти и непрерываемую законность их решений в адрес христиан. Не будем забывать о дьяволе, который как «князь мира сего» (Ин. 12,31), искушая Христа в пустыне, предлагал Ему поклониться и получить именно от него власть над всеми царствами мира (Лк. 4,6).

Бог наполняет бытие мира истинным смыслом, и пребывает активно во всех исторических реалиях современного христианину мира. Премудрость Божия управляет Своей невидимой Благодатью как отдельными людьми, так и целыми государствами, при этом не нарушая Божоданный закон человеческой свободы. Господь сорадуется и помогает добрым делам человека, и скорбит, видя его злые проступки, но попускает и их, поскольку злой человек так же облечен личностной свободой. Счастьем и радостью для народа является добрая власть, строящая свое правление на нравственных христианских законах, и большим горем и испытанием становится для него, попускаемое Богом, злое и Апостол Павел не требует от христиан безропотного исполнения

всех законов светской власти без разбора, он лишь напоминает нам о внутренней сущности самой природы власти как Божественного инструмента для управления тварным миром. Светская власть и государственный порядок является тем иерархическим институтом и созидательной силой, которая противопоставляется разрушительной силе анархии и хаоса.

Принимая в свое сердце веру во Христа, человек становится гражданином Неба, при этом оставаясь также и гражданином своей страны. Он видит все несовершенство государственного управления, но с христианским смирением оценивает и свое собственное греховное состояние, и поэтому свободно берет на себя послушание быть законопослушным членом общества, чтобы воспитать себя достойным для будущего Небесного Отечества. Исполняя светский закон «не только из страха наказания, но и по совести» (Рим. 13,5) христианин видит смысл именно в воспитании в себе послушания, при этом оставляя за собой право устанавливать для себя в качестве главного нравственного мерила своих взаимоотношений с мирской властью внутренний закон христианской совести, где заповеди Божии всегда будут стоять над требованиями светского закона.

протоиерей Константин Стрекачев

KIITOSAKATISTOS

CD-levy á 20 euroa Filantropia ry:n työn hyväksi + toimituskulut.
Tilaus sähköpostilla filantropia@ort.fi
tai tekstiviestillä 044 336 7064.
Merkitse kappalemäärä, nimi ja osoite.

Filantropia

ORTODOKSISEN KIRKON
KANSAINVÄLINEN DIAKONIA
JA LÄHETYSTYÖ

Aamun Koiton seuraava
numero ilmestyy 15.1.2018
ja sen teema on "Kohti
Valoa".

AAMUN KOITTO

Kyllä, haluan tilata Aamun Koitto -lehden
(viisi numeroa vuodessa)

Tilaushinnat 1.1.2014 alkaen	Alv. 0 %	Alv. 10 %
☐ Kestotilaus 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Määräaikainen 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Opiskelijatilaus 5 nroa, kotimaa	30 €	33 €
☐ Tutustumistarjous 3 nroa, kotimaa	21 €	24 €
☐ EU-maat, 5 nroa	50 €	55 €
☐ Muut maat, 5 nroa	55 €	61 €
☐ Olen ..... ort. srk jäsen		

Lehden saajan nimi .....

Lähiosoite .....

Postinumero ja -toimipaikka .....

Puhelin .....

Sähköposti .....

Maksajan (ellei saaja) nimi .....

Lähiosoite .....

Postinumero ja -toimipaikka .....

Puhelin .....

Sähköposti .....

Tunnus 5005390
70103 Vastaus-
lähetys

AAMUN
KOITTO

Vastaanottaja
maksaa posti-
maksun (vain
tilaukset)

Sydämellinen kiitos

K.P. Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leolle
saamastani Pyhän Karitsan Ritarikunnan 1. luokan
ritarimerkistä täyttäessäni 80 vuotta 17.10.2017.

Teemu Jurvanen

Kiitän lämpimästi

KP Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leoa, Pyhien Sergein
ja Hermanin Veljeskuntaa ja rakasta Kuopion Tiistaiseuraa
saamastani Pyhän Karitsan Ritarikunnan ritarimerkistä.
Ylen suuret passibot teille!

Silja Hämäläinen

Lämmin kiitos

KP arkkipiispa Leolle
ja Joensuun ortodoksiselle
seurakunnalle saamastani
Pyhän Karitsan ritarikunnan mitalista.

Leena Kuivalainen

Sydämelliset kiitokset

KP Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leolle
ja Kuopion seurakunnalle saamastani siunauskirjasta.
PSHV:lle ja rakkaille tiistaiseuralaisille
muistamisesta merkkipäivänäni.

Titta Himberg

Kiitos muistamisesta

Niina Roininen 90 v.

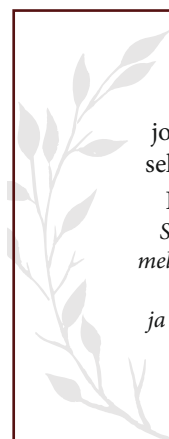

Lämpimät kiitokset

ORTODOKSISTEN PAPPIEN LIITOLLE,
joka on kunnioittanut isä Johanneksen muistoa
sekä adressin että hautausavustuksen muodossa.

Häntä muistettakoon vielä seuraavin sanoin:
Saatettaessa pois papistoa ja maallikoita veisuna on
melodisesti laulettu trisagion. Ovathan loppuun päässeet
Kolminaisuuden palvelijoita, siitä saarnanneita
ja siinä täydellistyneitä. Kolminaisuudessa he vaeltavat
ja heidät luetaan enkelten joukkoon,
joka lakkaamatta veisaa tätä hymniä.

Puoliso Hilka ja Seppälöiden perikunta

Kiitoksemme

K.P. Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leolle ja Lintulan Luostarin Ystävät ry:lle meille myönnettyistä Pyhän Karitsan ritarikunnan 1. luokan mitaleista.

Eija Korpivaara Helena Kinkki

Sydämellinen kiitos

piispa Arsenille, toiminnanjohtaja Sergius Collianderille ja Porvoon Tiistaiseuralle saamastani PSHV:n kultaisesta ansiomerkistä.

Leena Saranpää

Ihmisen osa
www.filantropia.fi

15.11.-31.12.2017
Joulupaastokeräys naisten oikeuksien edistämiseen Ugandassa
Filantropian keräystili: FI53 5480 0520 0233 08 Viite: 12564

Filantropia

ORTODOKSISEN KIRKON SUOMEN ALUEEN DIAKONIAN LAHTEENKÄYTTÖRYHMÄ ON SAANUT POLIISIHALLITUKSELTA RAHANKERÄYSLUVAN (LUVAN NUMERO POL-2015-11267, MYÖNNETTY 4.1.2016), JOKA ON VOIMASSA 4.1.2016 SA 31.12.2017 NÄKÖ SUOMEN ALUEELLA AHVENNIMMÄÄ LUKUUN OTTAMATTA.

Tervetuloa nauttimaan Valamon opiston kursseista

Ohjaajavanhukset 24.-26.11.2017

Kirkkomusiikin helmiä 8.-10.12.2017

Ikonimaalauksen jatkokurssi: Konevitsan Jumalanäiti 8.-17.12.2017

Olkihimmeli, alkeet 18.-20.12.2017

Luopumisista lujaksi, vastoinkäymisistä vahvaksi 5.-7.1.2018

Herkkä ihminen 2.-4.2.2018

Lisätietoja ja ilmoittautumiset ma-pe klo 9-15 puh. 017 570 1401, www.valamo.fi/opisto

Menneestä vuodesta kiittäen

Siunauksellista
Joulun aikaa
ja Uutta Armon Vuotta
2018
toivottaen

KIRJA ON HYVÄ JOULULAHJA!

Kirja ilahduttaa aina. Anna läheiselle joululahjaksi ortodoksista traditiota tukevaa kirjallisuutta.

PYHIIN SERGEIN JA HERMANIN VELJESKUNTA

Tilaa kirjoja nettisivujen kautta pshv.fi tai soita 0400 361190 (ti-to klo 10-14)! Kirjoja myyvät myös Valamon Tuohus, Lintulan matkamuistomyymälä ja Filokalia-kauppa. Hintoihin lisätään lähetyskulut. Noutamisesta tulee sopia!

Aamun Koitto

toivottaa

lukijoilleen

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta

Vuotta 2018!

Pyhien isien opetuksia vapaudesta

Vapaita eivät ole ne, jotka ovat syntyneet vapaina, vaan ne joiden elämässä ja tavoissa ei ole mitään orjuuttavaa. Ei siis pidä luulla, että todella vapaita ovat johtavassa asemassa olevat, jotka ovat pahoja ja hillittömiä, sillä he ovat aineellisten himojen orjia. Vapautta ja onnellisuutta on sielun todellinen puhtaus ja kaiken ajallisen halveksiminen.

Pyhä Antonios Suuri

Hyveistä ensimmäinen on turhasta huolehtimisesta vapautuminen, se on kuoleminen kaikille ihmisille ja asioille. Siitä syntyy kaipuu ja pyrkimys Jumalan yhteyteen. Tämä taas synnyttää luonnollista vihaa, joka tekee vapaaksi ja auttaa torjumaan kaikki vihollisen väijytykset. Silloin Jumalan pelko saa sijan ihmisessä, ja pelon kautta kasvaa sitten rakkaus.

Pyhä Jesaja Erakko

Köyhyyden hyvettä et pysty harjoittamaan oikealla tavalla ilman himottomuutta. Mutta himottomuutta et saavuta ilman rakkautta etkä rakkautta ilman pelkoa ja rukousta. Ja oikeaan pelkoon ja todelliseen rukoukseen

et voi päästä ilman uskoa ja huolista vapautumista. Ne siivittävät mielen ja saavat sen luopumaan kaikesta alhaisesta, niin että se liittää korkeuksiin etsien omaa Valtiastaan.

Pyhittäjä Teognostos

Yhtä lailla kuin kuuliaisuusveljen ja yksinäisyyteen vetäytyneen vaikean tulee myös igumenin joka on monen esimies, samoin kuin palvelustehtävää suorittavan veljenkin vapautua kaikesta murehtimisesta, toisin sanoen olla täysin vapaa kaikista toimeentulohuolista. Sillä jois kannamme huolta aineellisesta, rikomme Jumalan käskyn ”Älkää huolehtiko hengestänne, siitä mitä söisitte tai joisitte, älkää ruumiistanne, siitä millä sen vaatettaisitte. Tätä kaikkea pakanat tavoittelevat.” (Matt. 6:25, 32) Ja toisaalla evankeliumissa sanotaan: ”Pitäkää varanne, etteivät juopottelu ja päihetyminen tai jokapäiväisen elämän huolet turrutta teitä.” (Vrt. Luuk. 21:34)

Vapaa murehtimisesta ei ole se, jonka ajatukset askartelevat toimeentulohuolissa. Häntä hallitsevat ja orjuuttavat maalliset huolet, koskivatpa ne sitten häntä itseään tai muita. Huolista vapaa – olipa hän sitten piispa, diakoni tai igumeni – ei murehdi enempää omastaan kuin

muidenkaan elatuksesta. Toisaalta hän ei liioin ole koskaan toimeton eikä halveksi ketään, olipa tämä kuinka vähäpätöinen tahansa. Koska hän täyttää aina ja kaikessa Jumalan tahdon, hän saa elää koko elämänsä vapaana maallisista huolista.

Aivan kuin tuleen heitetty multa sammuttaa liekin, samalla tavoin toimeentulohuolto sekä kaikki kiintymys arvottomiin ja vähäpätöisiin asioihin hävittävät innostuksen hehkun, joka on alussa syttynyt sydämeen.

Pyhittäjä Simeon Uusiteologi

Vapauden laki opettaa kaiken totuuden. Monet kyllä lukevat sitä, mutta harvat sen tajuavat. Tajuaminen on yhteydessä siihen, kuinka he näkevät vaivaa käskyjen noudattamiseksi. Älä etsi vapauden lain täyteyttä inhimillisistä hyveistä; ei se niistä löydy. Sen täyteys on kätkeytynä Kristuksen ristiin. Vapauden lakia luetaan todellisen tiedon avulla, sen tajuaminen ilmenee käskyjen täyttämisenä ja toteutuu täydellisesti Kristuksen armahavaisuudessa.

*Pyhittäjä Markus Askeetti
Käännökset Nunna Kristoduli*